

TÓTH JÁNOS ALDEMÁR OSB

Tóth János Deákiban (Diakovce), Pannonhalma ősi birtokközpontjában született, amely egyben Serédi Jusztinián és más bencés Serédek szülőfalva. Itt volt ministráns, itt kezdődött ismerkedése a bencésekkel, s ezt a komáromi/komárnói bencés gimnázium tanulójaként folytatta. Aldemár néven bencés szerzetes, történelem szakos tanár, ahogy ő büszkén mondta: Szekfű-tanítvány. Történelemből készült szakdolgozatát posztumusz már sajtó alá rendezhettük: Tóth János Aldemár: A pannonhalmi gazdálkodás története a XVIII. század derekán, Pannonhalma 1998. (Pannonhalmi Füzetek 42.)

Élete végén hosszabb időt töltött Pannonhalmán, ahol Szilveszter rendtársunk ezt az először nyomtatásban itt közölt hangfelvételt készítette. A pártállami viszonyok között nagy bátorság kellett hozzá, hogy ilyen részletesen beszámoljon a bencés rendtársak életéről. Kedves rendtársa előtt a történész érdeklődésű bencés tanár friss emlékezettel foglalta össze a szlovákiai magyar bencés rendtársak hányatott sorsát, történetét.

Tóth János Aldemár OSB • Ilyeneknek láttam bencés rendtársaimat • 1977

ILYENEKNEK LÁTTAM BENCÉS RENDTÁRSAIMAT

Tóth János Aldemár OSB
Ilyeneknek láttam bencés rendtársaimat
1977

Tóth János Aldemár OSB
1921–1986

Tóth János Aldemár OSB

**Ilyeneknek láttam bencés rendtársaimat
A szlovákiai magyar bencések
1977**

A bevezetőt írta és a szöveget gondozta:
SOMORJAI ÁDÁM OSB

Budapest, 2024

Jeles bencés tanáraink

3.

Rendfőnöki engedéllyel

Kiadja:

MAGYAR EGYHÁZTÖRTÉNETI ENCIKLOPÉDIA
MUNKAKÖZÖSSÉG (METEM) Budapest és a
HISTORIA ECCLESIASTICA HUNGARICA ALAPÍTVÁNY
www.heh.hu

Felelős kiadó:

Várszegi Asztrik

Kiadói szerkesztő:

Zombori István

Lektorálta:

Németh László Imre

Fotók:

A Pannonhalmi Főapátság Gyűjteményeiből
ill. Virt László felvétele

Hangfelvétel készült: 1977. szeptember 4.
Őrzési helye: Pannonhalmi Főapátsági Levéltár

A 91. oldalon közölt térkép Sasi Attila kartográfus munkája

ISSN 2062-6797

ISBN 978-615-5826-41-2

Nyomdai előkészítés

Sigillum 2000 Bt.

Nyomdai munkák:

EFO Nyomda

www.efonyomda.hu

Tartalom

Somorjai Ádám OSB: Bevezetés	7
KEZDŐDIK AZ INTERJÚ	9
1. Gyermekkori emlékek Deákin	9
Diák a komáromi bencés gimnáziumban	11
2. 1945 után	14
Lelkipásztori szolgálat, teológiai tanári működés a komáromi Marianumban.	16
Panghy Özséb - A nemeskosúti plébánia kérdése	17
Száműzetésben	18
A komáromi bencés ház jogi helyzete	20
A komáromi bencés rendház gazdasági helyzete	22
3. Az ostrom és ami utána következett	22
Bíró Lucián házfőnök érkezése	22
Bombatalálatok, háborús események	23
Az ostrom után az élet újraindul. A diákmenza.	24
A komáromi kispapi kollégium, a Marianum	25
A Király püspök alapítvány ösztöndíja	26
Bencések népmisszióban.	28
Liturgia Kegytárgykereskedés.	29
„Miatyánk” című imakönyv	29
Bíró Lucián szlovák nyelvű hitszónok	30
4. Az egyes rendtársak működése	31
Pataki Maurus	32
Boldoghy Máriusz.	34
Hajdú Lukács.	36
Németh Romuáld.	40
Hinn Damaszcén	42
Herczegh Frigyes.	44
Szepesy Valter	46

Zsilinszky Kázmér	48
Serédi György	50
Fehér Damáz	52
Czuczor Menyhért	54
Hites Kristóf	56
Barát Benignusz	58
Thurzó Kálmán	60
Saját magáról	62

FÜGGELÉK – Somorjai Ádám OSB összeállítása

A komáromi bencés szerzetesek 1950–1989 között	66
A komáromi bencés atyák munkakörei csoportosítva	67
A komáromi bencés atyák nekrológiuma	68
Életrajzok	69
Irodalom időrendben	79
Az említett bencések szerzetesi keresztnévei	83
Személynévmutató	85
Földrajzi névmutató	87
Térkép: A szlovákiai magyar bencések tartózkodási helyei	91
Sasi Attila: Magyar–szlovák névjegyzék a térképhez	92
Illusztrációk	95

Bevezetés

Habent sua fata libelli¹ – mondták a régiek. Ezt alkalmazhatjuk erre a hangfelvételre is, amelyet Sólymos Szilveszter² bencés rendtársunk készített Aldemár rendtársunkkal. Ennek dátuma 1977. szeptembere, helyszíne feltehetőleg Pannonhalma. A komáromi bencés rendtársak között ő volt az örökös junior, a legfiatalabb, nevét nem is említettük,³ mert nem a csehszlovák érában lett bencés, hanem magyar érában, az első bécsi döntést követően, 1940-ben.

Pannonhalma ősi birtokközpontjában született, Deákiban (Diakovce), ahol Serédi Jusztinián is,⁴ itt volt ministráns, ahol megismerkedett számos bencéssel, majd a komáromi/komárnói bencés gimnázium tanulója, bencés szerzetes, történelem szakos tanár, ahogy ő büszkén mondta: Szekfű-tanítvány. Történelemből készült szakdolgozatát posztumusz már sajtó alá rendezhettük.⁵

Élete végén hosszabb időt töltött Pannonhalmán, ahol Szilveszter rendtársunk ezt a hangfelvételt készítette. A pártállami viszonyok között nagy bátorság kellett hozzá, hogy ilyen részletesen beszámoljon a bencés rendtársak életéről. Ezért erről nem is nagyon volt tudomásunk, amíg Sztyahula László plébános úr néhány esztendővel ezelőtt három CD-n Korzenszky Richárd atyának el nem juttatta és ő pedig nekem megküldte Pannonhalmára. Ekkor ismertem fel, hogy ennek az anyagnak nagy a történeti értéke, mert még friss emlékezettel foglalta össze a szlovákiai magyar bencés rendtársak sorsát, történetét.

Élettörténetét itt részletesen is megismerhetjük, ezért nem szükséges annak főbb állomásait felsorolni. Kiemelnénk azt, hogy akkor kezdett tanítani, ami-

1 A könyveknek megvan a maguk története (latin). Idézet Terentianus Maurus Carmen heroicum-jából.

2 Vö. SAMODAI ÉVA – SOMORJAI ÁDÁM OSB – SZABÓ MÁRTON OSB: *Sólymos Szilveszter (1920–2006) egyháztörténetész méltatása és publikációi*, in: MEV 28 (2016), 1-4. szám, 231–238.

3 SOMORJAI Á.: *A komáromi/komárnói bencés rendház 1919 után*, in: *A cseh-szlovákiai magyarság megpróbáltatásai vallási, politikai, kulturális téren, 1938–2018*. A Szegeden 2019. február 26-án tartott nemzetközi konferencia szerkesztett anyaga. Szerk. Zombóri István, METEM, Budapest 2020. 93.

4 Tegyük hozzá, hogy Jusztinián bátyja, Serédi Marcell* (1867–1902) és unokaöccse, Serédi György* (1911–1983) is, akiről alább részletesen is olvashatunk.

5 Lásd TÓTH JÁNOS Aldemár: *A pannonhalmi gazdálkodás története a XVIII. század derekán*, Pannonhalma 1998. (Pannonhalmi Füzetek 42.)

kor már a csehszlovák állam elvette a komáromi gimnáziumot a bencésektől és amely években szlovák nyelven folyt ott a tanítás. Ekkor ő, más rendtársakkal együtt a Marianum Intézetben tanította a magyar kispapokat. Ennek története még feldolgozatlan.

Csillaggal jelöljük azon személyneveket, ahol az életrajzot is összeállítottuk, melyet a kötet végén külön fejezetben találunk.

Kelt Pannonhalmán, 2024. március 21-én
Nursiai Szent Benedek égi születésnapján

Somorjai Ádám OSB

Kezdődik az interjú

Van Csathó Kálmánnak egy könyve, a Nemzeti Színház tagjairól írta: Ilyeneknek láttam őket.¹ Ez jut eszembe akkor amikor, Szilveszter rendtársam arra kért, hogy mindazokról a rendtársakról mondjam el emlékeimet, akiket csak ismertem.

1. Gyermekkori emlékek Deákin

Deákiból származom, ezer év óta laknak bencések Deákiban. Őseimet mindig bencések vezették az Isten felé vezető úton, és természetes, hogy már gyerekkoromban hallottam sokat emlegetni az öreg bencéseket. Ismertem még öreganyamát, ismertem nővérem anyósát, akit nagymamának hívtam, ők sokat emlegették Bekeő Benedeket,* Prácsek Antonint,* Weber Dénest.* Szüleimtől, édesanyámtól, édesapámtól sokszor hallottam emlegetni Gulyás Elek* nevét. Gulyás Elek Romuáld gyórszentmártoni születésű volt. Róla azt hallottam, egy olyan szlovák paptól, aki Deákiban volt cseregyerek, itt tanult meg magyarul, hogy annak idején, fiatal korában, jó barátja volt Vaszary Kolosnak.* A családi emlék pedig az róla, hogy a templomatyja, aki akkor az én dédapám volt, nagyon sokszor vendégeskedett nála. Rendszerint vasárnap meghívta ebédre, pedig a falu egyik legjobb gazdája volt, szüleim azért szóltak neki, hogy ne ebédeljen egyedül azért nagymise előtt. Itt helyesbítenem is kell, mert itt egy mise volt vasárnap, nem volt még kettő. Ezt már csak Frigyes* vezette be. Szüleimet Gulyás Elek keresztelte, de már 1899-ben, Deákiba jött Wargha Samu.* Óróa a Rendben számtalan anekdota forog közkézen is, hiszen sokáig Pannonhalmán volt. Deákiba már idősebb korában került. A faluban ma is emlegetik az öregek, hogy a katekizmust is, az illemszabályokat is versbe foglalta és így tanította meg. Szigorú, de nagyon igazságos ember volt, kiváló szónok. Édesapám sokszor emlegette, hogy mint élénk gyereket, bár szerette, de sokszor meg is fenýtette. Nagynénemtől tudom róla, hogy bér-málásra nagyon lelkiismeretesen készítette fel őket, őt jelölte ki Fehér Ipoly*

1 CSATHÓ Kálmán: *Ilyeneknek láttam őket: Régi Nemzeti Színházi arcképalbum*. Budapest 1957.

úr fogadására a bérmandók részéről. Kapott is Fehér Ipoly főapát úrtól egy nagyon szép keresztet, erre egész életében büszke volt. 1915-be jött Deákiba Epölyi Mainrád,* és itt Csanakon volt plebános.² Áldott lelkű ember volt, őrá már én is jól emlékszem. 1928. december 20-án halt meg. Deákiban van eltemetve. Ugyanabba a sírba, amelyben Bekeő Benedek is fekszik. Wargha Samu 1915-bent ment nyugdíjba, Zalaapátiban volt, ott is halt meg. Ő a szomszéd faluból, Tósnyárasdról származott, ahonnét még egy bencés Meszlényi Lambert.* Epölyi Mainrádról első emlékem a nővérem eljegyzéséről van. Őt is meghívták a szüleink, ott ült az asztalfőn, én pedig mint három éves kisfiú, nővérem ölében ültem, erre még emlékszem. Majd emlékszem arra is, amikor elemi iskola első osztályába először jött be hittanra. A plébánia melletti család fia mellett ültem, és így őt szomszédnak szólította. Megkérdezte a nevünket, utána már nincs róla emlékem csak az, amikor hirtelen meghalt, sógorom jött jelenteni az apámnak. Édesapám egyházközségi vezető volt, azonnal kiugrott, roráte mise előtt volt még ez, az ágyból, és sietett a plébániára, mert a hívek reggel hiába várták, hogy jöjjön misézni. Mainrád úr lehet, hogy még este, vagy talán reggel halt meg. Akkor Komáromból hirtelen helyettesíteni, a karácsonyi vakációt megkezdő, legfiatalabb rendtársat Bíró Luciánt* küldték ki. Pannonhalmán a főmonostori perjel akkor Gácsér Kalazant* volt. Kalazant úr nagyon jól ismerte a deáki viszonyokat, hiszen előtte sokáig Komáromban kerületi jószágkormányzó volt, így Deákira nagyon sokszor ellátogatott. Sőt az első világháború idején, amikor a deáki intézőnek hívták, Kalazant úr szinte Deákiban lakott, részben a plébánián, részben a majorban, ahol számára volt fönntartott szoba, és így vette át a gazdaságot. Kalazant urat Deákiban nagyon szerették. Igazságos ember volt, mindenkivel szóbaállt, és a háború nehéz idejében nagyon sokkal segítette a népet. Például még fölszentelt koromban is emlegették az öregek, hogy számtalanszor osztott nekik gabonát. Ami akkor már igen nagy szó volt. Amikor 1938 végén ismét Magyarországhoz került Deáki, ezt a szót említve, hogy főkormányzó, mindenki Gácsér Kalazantra gondolt, pedig Rezner Tibold* volt a főkormányzó. Úgy, hogy amikor Serédi Gyuri* elkísérte Rezner Tiboldot a majorba akkor, és megmondta, hogy a főkormányzó az akivel eljött, a deáki öreg cselédasszonyok azt mondták róla, hogy megcsúnyult, értve azon, hogy Gácserra gondoltak, nem pedig Reznerre.

2 Ebből arra következtethetnénk, hogy az interjú első részét Csanakon, bencés rendi plébánián vették fel. A későbbi utalás azonban inkább Pannonhalmára utal, az „itt” pedig arra hogy a határ innenső részén. Végős soron Csanak is Pannonhalmára, mert hozzá tartozik (egyházilag).

Őelőttük főkörmányzó csak Gácsér Kalazant úr, ő később is sokszor járt Deákin, mikor kispap koromban a szakdolgozatomat írtam, emlegette azt, hogy Deáki nagyszerű, kiváló föld, de lakhatatlan. Sohasem lehet biztosan számítani rá, nem olyan, mint a zalai. Amely talán minőségben elmaradt Deáki mögött, de sokkal biztonságosabb termést ad. Deákiban megtörténhetik, hogy két évig is valami katasztrófa jön. Vagy nagy szárazság, vagy más hiba miatt tönkre mehet bele a birtokos, akinek csak azon a vidéken van a földje. Viszont évekig aztán lehet rekordtermésre számítani. Epölyi Mainrad idejében még nem sokat jártak ide rendtársak, de még én is emlékszem arra, hogy mint kisgyerek, láttam Serédi Jusztiniánt, * illetőleg hallottam prédikálni is. Abból ugyan nem emlékszem már semmire, hogy mit mondott, de azt tudom, hogy föltűnt nekem az, mint hatéves gyereknek, hogy birétumot vitt föl a szöszékre, és azt fönt letette. Ennyi maradt meg abból. Serédi Jusztiniánra emlékszem még, hogy édesapámnak is jó barátja volt, de főleg nagybátyámnak, akivel egyidős volt, azaz apámnál két évvel fiatalabb, és amikor hazajött, nyáron Rómából, illetőleg Pannonhalmáról, mindig meglátogatott bennünket. Ugyanezt megtette később prímás korában is. Édesapámék és öreg barátai is sokat emlegették Serédi Jusztinián bátyját, Serédi Marcellt is. Igen tehetséges embernek mondták, annyit tudunk róla, hogy optikai kísérletei voltak, de korai halála megakadályozta abban, hogy ezt a munkáját tökéletesítse. Hallottam arról, hogy Jusztinián úr matéta [értsd: matematikus] akart lenni, azért hogy bátyjának a találmányán tovább dolgozzék, de Fehér Ipoly főapát úr őt Rómába küldte. Ezek lennének azok a gyerekkori emlékeim, amelyek a rendtársakra vonatkoznak.

Diák a komáromi bencés gimnáziumban

1931-ben Frigyes úr már akkor szerette volna, hogy gimnáziumba menjek. Itt 10 éves voltam, de édesanyám nem akart elengedni, mivel olyan kicsi voltam. Egy év múlva, azaz az ötödik elemi elvégzése után kerültem a komáromi gimnáziumba. Csapó Antonin* lett az osztályfőnököm, internátusban laktam, amelynek az igazgatója Gödör Kapisztrán János* volt. Gödör Kapisztrán engem nagyon szeretett, csak másodikas koromban haragudott egyszer rám, inkább csak mutatta, amikor Antonin úr panaszkodott rám, hogy nem figyeltem az óráján. Akkor tudom nagyon megszidott. Egyébként, amikor jó bizonyítványom lett, nagyon megdicsért, sőt mint esperes, mert az első Csehszlovákia idején előbb Móroc Emilián,* majd utána Gödör Kapisztrán, amikor pedig ő

világi pap lett, Horváth Cézár* lett az esperesünk. Gödör Kapisztrán engem nem tanított, de mindenkor figyelemmel kísérte tanulmányi eredményemet. Amint említettem, első benyomásaim Csapó Antoninra vonatkoznak. A jó Antonin úr igen jó ember volt, ezzel persze mi nagyon is visszaéltünk. Az első Csehszlovák Republika idején a komáromi gimnázium egyetlen független magyar gimnázium volt, volt ezen kívül még hat magyar középiskola, de az vagy a csehszlovákiai magyar nyelvű gimnáziumnak volt párhuzamos osztálya, vagy pedig állami iskola volt. A komáromi gimnázium nyilvánossági joggal fölruházott magángimnázium, bencés gimnázium volt. Ide tódult a magyar ifjúság, hiszen amint Hajdú Lukács* megírta,³ 6–700 kilométerről is voltak diákjaink. Az én osztálytársaim közül is voltak Szepességből, sőt Kassa vidékéről, kettő pedig Kárpátaljáról jött. Antonin úr jóságával nagyon sokszor visszaéltünk, csintalanok voltunk, mint a gyerekek, hiszen volt olyan év negyedikben, 92-en voltunk rendes tanulók. Ilyen nagy osztállyal igazában nagyon nehéz volt a tanároknak eredményt fölmutatni, éppen ezért azoknak a tanároknak, akik természetüknél fogva jóságosak voltak, nagyon nehéz dolguk volt a fegyelmezéssel. Antonin úr sokat szidott bennünket, de nem engedte meg, hogy más tanár panaszkodjon ránk, akkor nagyon is védte az osztályát. Az osztálynak kb. egynegyede lány volt, ez meg is maradt így nyolcadikig, hisz összesen 87-en érettségiztünk, és abból 29 leány volt. Antonin úron kívül elsöben tanítottak a rendtársak közül Horváth Cézár, Pataki Maurus* hittanra, Cézár úr természetrajzra, azonkívül Gidró Bonifác* igazgató úr Pataki Maurust helyettesítette, mert Maurus úr akkor hónapokig beteg volt, és ő tanította nálunk a hittant. A következő években tanított Sárosy Etel* is. Etel úr is Antonin úr szabású tanár volt, nagy tudású ember, aki fegyelmet nem tudott tartani, bizony nagyon sokszor rendetlenkedtünk az óráin. Ezekkel szemben Horváth Cézárnál síri csönd volt. A közel száz gyereknek meghallotta még noteszának sustorgását is, annyira féltünk tőle és annyira tiszteltük. Földrajzot és természetrajzot tanított. Nagyszerűen tudott tanítani, értelmesen magyarázni, aki figyelt az óráin, megismerte azokat a sztereotíp kérdéseit, amelyekre sokszor kitért, annak már félig-meddig nyert ügye volt nála. Természetesen ott is előfordult, hogy nem

3 HAJDÚ Lukács: *Emlékezzünk!*, in: *A Komáromi Szent Benedek-rendi Katolikus Gimnázium Évkönyve az 1938–1939. iskolai évről.* (290. év.) Közzéteszi: Gidró Bonifác igazgató. Komárom, 1939. 3–19. (Számos fényképfelvétellel a tanári karról, a gimnáziumról stb. Az egyes személyekre vonatkozó adatait ellenőrizni kell, mert pontatlanok, emlékezetből idézhette azokat. [A szerk.]

figyeltünk, előfordult velem is, ő ezt észrevette, hirtelen, mivel éppen ismétlés volt, megkérdezte hány lába van a tyúknak, csak ennyit kérdezett, mire én annyit mondtam hogy négy, nem mertem megkérdezni, mert ő nagyon jól látta, hogy én nem figyelek, és nem tudtam, hogy a tyúkról van szó. Csak arra emlékszem, hogy a „marha” megszólításával titulált, te marha, Deákin a tyúknak négy lába van? Azonban ennek ellenére is megadta az egyest, ami önála igen nagy szó volt, mert a komáromi gimnáziumban Horváth Cézárnál is, Gödör Kapisztránnál is, ez a két természettan szakos volt, a természettan, földrajz volt a legnehezebb tantárgy. Nem a nyelvek, és még nem is a matematika. Matematikára igazgató úr hetedikben tanított, akkor lett az édesapám bíró, lehet hogy észrevette azt hogy nem nagyon kedvelem az ő tantárgyát, mert egyszer azt mondja, „úgy ülsz itt, mint egy falusi bíró!” A komáromi gimnázium tanári karának a fele, civil tanár volt. Mivel az első Csehszlovákia idején, bármilyen határincidens volt a magyar–csehszlovák határon, annak mindig a komáromi tanári kar is megitta a levét, így utasították ki onnét Szunyogh Xavért,* Bognár Cecilt,* Berta Orbánt,* Szívós Donátot,* Vlasics Róbertet,* úgyhogy egymás után civil tanárokat kellett fölvenni. Ők aztán Pannonhalmán végezték a noviciátust, majd a prágai egyetemen a teológiát. Ott laktak előbb a Központi Szemináriumban, később a břevnovi⁴ majd az Emmausi Bencés Kolostorban.⁵ Fölszentelésük után a tantárgy szerint esetleg Komáromban maradtak, mert szükség volt rá tanítani az alsó osztályokba, vagy pedig a pozsonyi egyetemen tanultak, illetőleg, mivel ott természettan fakultás nem volt, György visszament a prágai egyetemre. ’38 után oklevelüket valamennyien a pesti egyetemen szerezték meg. Így értem el 1940-ben az érettségiig. Rendbe való felvételem után, 1940 és 1945 között Pannonhalmán éltem.

4 Břevnov apátságát Szent Adalbert alapította 993-ban (az ő tanítványai alapították Pannonhalmát 996-ban). Prága nyugati külterületén található.

5 Emauzi bencés apátságát IV. Luxemburgi Károly cseh király (később német császár) alapította 1347-ben a szláv nyelvű, de latin rítusú liturgia ápolására. Horvátországból (Dél-Dalmáciából) jöttek a bencések. Itt tanult a fiatal Husz János. A kolostor sokáig a huszitizmus székhelye lett. Az újkorban előbb a Katalóniai (Spanyolország) Montserrat bencés apátságából, majd a Kulturkampf idején Németországból, Beuronból menekülő bencések alapították újjá. Német szerzeteseit a csehszlovák hatóságok 1945 után kitelepítették. 1945-től az apátság az újonnan felállított Szláv Bencés Kongregáció tagja.

2. 1945 után

1945. január 13-án Thurzó Kálmán* rendtársam jön oda hozzám és említi, Krizosztom főapát* hívatta őt, és megmondta neki, hogy Komáromba kell mennie. Ez szombati nap volt. Másnap reggel András,* jelenlegi főapát úr, és Jácint kurzustársam* jöttek be hozzám, hogy Villebald* azt mondta nekik, én is megyek Kálmánnal együtt Komáromba. Estére megjött a Pápáról berendelt Lucián, akit Krizosztom főapát úr, az akkor már halálosan beteg Dobrovich Ágoston* helyére házfőnök igazgatónak rendelt Komáromba. Másnap, január 15-én, havas, esős időben indultunk meg, Ölbőn keresztül szánon illetőleg kocsin Komáromba. Estére értünk oda, a székház tele volt menekültekkel, hisz előtt egy héttel korábban még Komárom mellett ott állt a front. A komáromi téglagyár körül, másnap, hogy kimentünk megnézni a csatateret, még számtalan orosz katona holttestét láttuk. A németek a magukét elvitték, az oroszokat még nem volt idő eltemetni, számtalan kilőtt páncélost is találtunk ott. Mint emléket megjegyzem, hogy elkísért bennünket Kázmér* is oda, továbbá Kálmán. Azt nem tudom, hogy Béni⁶ velünk volt-e, csak arra emlékszem még, hogy egy osztállyal feljebb járt, komáromi volt bencés diák volt a kalauzunk ott, aki két hónap múlva, bombatámadás következtében meghalt. A holttestének szinte még a maradványait sem találták meg, mert pont ráesett a bomba. A komáromi székház tele volt menekültekkel. A pincének az elzárt részében a komáromi bencés rokonok voltak, a többi a környékbeliek, a szomszédok, ismerősök, meg a riadók idején oda bemenekültek. Volt olyan idő, amikor 4-500 ember is volt ottan, annyira zsúfoltak voltak. Emlékszem rá, egyik nagy bombázásnál, valósággal mozogtak a hatalmas falak. Utána a kórház megtelt sebesültekkel, én is elmentem oda, mert az egyik osztálytársam szintén megsebesült, és nemsokára meg is halt. Amíg élt, mindennap elmentem hozzá, szépen elkészült a halálra. Utolsó alkalommal nem is akart elengedni, talán már érezte, hogy közel van a halál, és csakúgyan nemsokára, hogy elmentem, meg is halt. Ilyen körülmények között próbáltam tanulni is valamennyit, hisz szakvizsga előtt álltam. Szakvizsgára azonban csak ősszel került sor. Már nehéz volt a határon megfelelő okmányokat szerezni. Sokat kellett utánajárnom, amíg megkaptam a határátlépési engedélyt. Szeptember folyamán Pesten letettem a szakvizsgát. Akkor arról volt szó, hogy utolsó év teológiát Pozsonyban fogom végezni. El is mentünk Bénivel és Kálmánnal Pozsonyba. Béni bevitt a

6 Barát Benignusz*.

dékánhoz, aki sajnálattal közölte, hogy mint magyar nemzetiségűt, nem vehet föl. Én a magam részéről nem bántam, mert akkor igen nagy sovíniszta hangulat volt Pozsonyban. Biztosan nem éreztem volna jól magam. Amint hazajöttünk, Lucián házfőnök úr mondta, hogy úgy sem aktuális a dolog, mert az Esztergomból hazajött kispapok számára, mivel őket sem veszik föl a pozsonyi fakultásra, Komárom székhellyel a nagyszombati apostoli adminisztrátor, Jantausch⁷ püspök úr szemináriumot alapított, amelynek rektorává a komáromi plebánost, Lestár István⁸ prépost urat nevezte ki. Lestár prépost úr a Pázmáneum⁹ egykori díszje, gyakorlati lelképásztor, nagy tudású, széles látókörű ember volt. Erősen konzervatív szellemben nevelt bennünket, de óriási ismereteit világos szavakkal, érthetően mondta el és bevasalta rajtunk a legapróbb részletekig. A tanári kar tagjai a gimnáziumból kitett rendtársak voltak. Mert a front után Lucián azonnal megnyitotta a gimnáziumot, azonban [a tan]év végén a csehszlovák hatóságok bezárták a magyar gimnáziumot, sőt már bizonyítványt sem adhattunk növendékeinknek. Ez 1945 május végén történt.¹⁰ Diákjaink az érsekújvári magyar gimnázium tanári kara előtt tehetek vizsgát, azok adtak nekik bizonyítványt, de akkor aztán minden magyar iskola megszűnt a Felvidéken. Diákjaink közül többen átmentek szlovák iskolába, nagyon sokan nem tudtak ugyan semmit szlovákul. Azok pedig, akiket érdekelt, hogy tanulmányaikat tovább folytassák, próbáltak magánúton, instruálásszerűen őket oktatni. Ezt gyakoroltuk is 1949-ig, amíg minket Komáromból el nem vittek. Elsősorban 1948-ban érettségiztek többen Magyarországon. Köztük, mint érdekességét megemlítem, Horváth Piusz* is, aki rendtársunk lett.¹¹

7 Pavol Jantausch (1870–1947), 1893-tól rkat. pap, 1922. május 29-étől Trnava apostoli kormányzója, 1925. március 30-ától c. prieni püspök, fölszentelve 1925. június 14-én.

8 Lestár István (1899–1973), teológiai doktor, rkat. pap 1922, Pozsonypüspökin káplán 1925, Komáromban káplán 1925, a Marianum katolikus fiúinternátus és felvidéki magyar kisseminárium igazgatója 1929, plebános 1937, sági c. prépost 1939.

9 A bécsi Collegium Pazmaneumot Pázmány Péter bíboros, esztergomi érsek alapította 1623-ban, papnevelő intézet céljaira.

10 A hangszalagon június vége hangzik el. Helyesen május végén [A szerk.]

11 Lásd beszámolóját, HORVÁTH Pius OSB: *Fél napig győri diákok is voltunk... Emlékezés, kegyelet, hála*, in: Somorjai Á.: *A Komáromi Bencés Monostor önállósítására való törekvések 1945 után és a monostor feloszlátása*, in: Collectanea S. Martini. A Pannonhalmi Főapátság Gyűjteményeinek Értesítője IV., 2016. Függelék, 172–174.

Hogy a gimnáziumból kitiltottak bennünket, mi valamennyien a pasztorációba álltunk be. Mint említettem, először teológiai tanárok lettek a rendtársak. Esztergom nagyon jó tanárokkal rendelkezett. Az esztergomi teológia volt diákjai bevallották, hogy nagyon de nagyon kellemesen csalódtak a bencésekben. Rólunk általában azt volt elterjedve, hogy mi a tanári szak mellett a teológiát csak úgy mellékesen tanuljuk, nem is vagyunk eléggé felkészült teológusok, és meglepetéssel tapasztalták, hogy a komáromi rendház tanárai a teológia tanításában is nagyon megállták a helyüket. Főleg akkor tudatosították ezt, amikor a következő iskolai évre már a még fel nem szenteltek felvették a pozsonyi teológiai fakultásra. A komolyabbak valamennyien bevallották, hogy a komáromi színvonal magasabb volt az ő szemükben, bár az esztergomi szemináriumi színvonalat természetesen nem érte el. A teológia tanítása, a tantárgyak elosztása a következő volt: Lucián tanította a fundamentálist, dogmatikát abban az évben nem kellett tanítani, csak nekem hiányzott a dogmatika fele, a többi ötödévesnek viszont az egész jog. Én a dogmatikát is Kázmérnál tanultam, a jogot pedig Damáz* tanította. A morálist Kristóf* tanította valamennyiünk számára. Én voltam ötödéves, a többiek harmadéves korukban tanulták ezt, mivel mi harmadéves korunkban tanultuk a jogot. A pasztorálist és a gyakorlati tárgyakat, az anyakönyvezést, a komáromi prépost úr tanította, mint említettem nagyon precízen és szigorúan. Hajdú Lukács tanította az egyháztörténetet, de nekem nem kellett abban az évben hallgatni, én meg már azt régen lehallgattam. Tanította nekünk még a melléktantárgyakat, ilyen volt a missziológia, azután a kateketika. Béni tanította az éneket, Máriusz* és György pedig a filozófiát. Még görög óra is volt, ezt Damaszcén* tanította. Így az egész tanári kar foglalkoztatva volt. Megjegyzem akkorra már a Centrálna, a birtokainkat kezelő állami vállalat¹² leiltott minden járandóságot számunkra. És amikor a püspökségtől év végén kértünk arra nézve valamit, (a püspökség kezelte még az egyházi birtokokat) akkor, hogy egy évig a rendtársak tanítottak világi kispapokat, akik közül azonnal nyolc az egyházmegye szolgálatára állt, mert ötödévesek voltak, a püspökség erre a levelünkre máig se adott választ. A liturgikát természetesen Kázmér tanította, aki közben kisegített Galántán. Azalatt Menyhért* vette át, mikor karácsonyra Kázmér visszajött, ő vette át a

12 Centrálna správa katolíckych cirkevných veľkostatkov v Bratislave – A Katolikus Egyház nagybirtokai igazgatásának központi hivatala.

liturgikát, és ő tanított bennünket végig, mert Menyhért március 21-én Szent Benedek napján átvette a kosúti plébániát.

Panghy Özséb – A nemeskosúti plébánia kérdése

Nemeskosút Panghy Özséb* rendtársunk szülőfaluja. Panghy Özséb panonnhalmi főiskolai tanár, rendi főpénztáros volt. Mivel az első Csehszlovákia idején, ahogy említettem, a komáromi rendtársak közül, a csehszlovák hatóságok mindazokat kitették, akiket csak tudtak, ezért a felvidéki születésűeket helyezte a főapát Komáromba. Így került oda a már említett Csapó Antonin, és így került oda nyugdíjas korára Panghy Özséb is. Özséb úr a nemes Panghy családnak utolsó fiúsarja volt. Egy vénkisasszony testvére is élt még akkor. A családi birtok, szentszéki engedéllyel, az ő nevében volt, azért, mert ha rendi tulajdonnak könyvelték volna el, akkor ez is zár alá került volna. Ennek a birtoknak a jövedelme az utolsó fillérig a magyar diákok támogatására volt fordítva. Özséb úr, mint a *Komáromi Értesítők*¹³ írják akkor, igazán fejedelmi gesztussal és bőkezűséggel mindent a Diákmenzára, a Segítőegyesületre és többi diákjóléti célra áldozott. Lucián, mint a cserkészek parancsnoka említette nekem később, hogy mindenkor egy-két diák nyaraltatási költségét Özséb úr fedezte. Én még jól emlékszem rá, mint kisdíák. 1935-ben halt aztán meg. Sétálgatott az utcán, sőt egy kedves személyes emlékem is van róla, mikor már Hajdú Lukácsnak kedves historikusa voltam harmadikas gimnazista koromban. Egyszer a Székház folyosóján az ott sétáló Hajdú Lukács és Panghy Özséb megláttak, Lukács úr odahívott és bemutatott Özséb úrnak, aki méteres hosszúszerű pipájával eregette a füstöt, kivette a szájából a hosszú pipát és azzal lovaggá, illetőleg historikussá ütött. Özséb úrnak az volt az intenciója, hogy az ő családi birtokából a Rend részesítsen az ő szülőfalujában Kosúton, bencés plébániát, hogy a kisjavadalmú Kosúton is tisztességes pap legyen. Özséb úrnak volt ott egy nagy kúriája, azonkívül több kis háza, ezt akarta ő plebániái javadalomnak, a meglévő plebániái javadalmaikat pedig, hogy engedjük át kántori javadalomnak. '935 után, erő hiányában, ezt nem lehetett megvalósítani. '34-ben Kázmért, '35-ben Gyurit szentelték föl, akkor tanárok

13 Helyesen: Évkönyvek, de a bencés gimnázium nyomtatott értesítője. *A Komáromi Szent Benedek-rendi Katolikus Gimnázium Évkönyve az 1938–1939. iskolai évről*. Lásd az irodalomjegyzékben.

kellettek, hisz már Bonifác úr, Antonin úr, Cézár úr öregek voltak, és '35 végén Gödör Kapisztrán János átlépett a nagyszombati egyházmegyébe. Kelemen Krizosztom főapát úr nekem mint kispapnak ezt az utasítást adta, mikor '45 Pünkösdjére eljöttem teológiából vizsgázni, hogy Lucián házfőnök úr menjen el Jantausch püspök úrhoz és próbálja megszerezni a kosúti plébániát. Mondván Serédi Jusztinián idejében erre nem is gondolhattunk, mert Jusztinián a rendnek semmiféle kedvezményt nem akart adni. Erre megvolt nagyon is az oka, mert Vaszary idejében sokat zúgolódtak a világi papok, hogy mindent a bencések intéznek Esztergomban. És a Vaszary rokonság illetőleg a primás kreatúrái uralkodnak ottan. Ezt Serédi Jusztinián úgy oldotta meg, hogy a legmerevebben elzárkózott minden bencés privilégium, illetőleg családi vonatkozású kedvezmény elől pl. a primáciában, gazdaságaiban, egyetlen rokont nem volt hajlandó alkalmazni. Abba már nem szólt bele, hogy a káptalan fölvegyen valakit a Serédi rokonságból. Jantausch püspök úr azonnal elfogadta ezt a tervet, és 1946. március 21-én Menyhért, kosúti plébánosként ott működött 1948 Mindenszentekéig. Amikor az állami hatóságok nyomására el kellett onnét mennie Nagymegyerre.¹⁴ Mivel ismét Csehszlovákiába kerültünk, egyházmegyénk Csehszlovákiába eső két plébániájának ügyét is rendezni kellett. Itt Lucián mint házfőnök, azonkívül főapát helyettes, azaz vikárius generális is lett, esperessé pedig előbb Boldoghy Máriuszt, az ő Magyarországra jövetele után pedig Szepesy Valtert nevezte ki. És mikor '49 Szilveszter napján Valter is meghalt, még Czuczor Menyhért mint nagymegyeri plébános lett a két bencés plébániának, Deákinak és Komáromfűssnek esperese. Majd utána már hivatalosan Nagyszombat vette át a plébániát.

Száműzetésben

1949. május 27-én a csehszlovák hatóságok minket Znióváraljára vittek.¹⁵ Körülvette a csendőrség a rendházat, kimenni már nem volt szabad, sőt az

14 Czuczor Menyhért 1948. november 1-től 1950. június 16-ig volt Nagymegyeri plébánosa, lásd alább.

15 A száműzetés kérdésére lásd Bencze Dávid: Csehszlovákiai magyar katolikus lelkészek helyzete és szerepe a jogfosztottság éveiben, in: *Ingenia Hungarica II. Tanulmányok a II. Kárpát-medencei Szakkollégiumi Konferencia előadásaiból*. Főszerk. Horváth László, Szerk. Ternovác Bálint. ELTE Eötvös József Collegium, Budapest 2016. 115–155. A bencésekre jó összefoglalás Várszegi Asztrik: *A pannonhalmi bencések élete Komárom városában a*

akkor kintlévő rendtársakat behívták, például Kázmér éppen hittant tartott, és este autóbuszba ültettek bennünket, és másnap hajnalban érkezünk meg Znióváráljára. Valter* és Maurus még ott maradhatott, hogy leltározzanak. Mi csak a legszükségesebb dolgokat vihettük magunkkal. Később azonban személyes holmijainkat is megkaptuk. Hozzáteszem azt, hogy előtte én már beosztott komáromi káplán voltam. Lestár prépost úr és az egyik magyar káplán akkor félre volt állítva, be voltak csukva, akkor, nekem mint fiatal, eléggé tapasztalatlan káplánnak kellett tulajdonképpen vezetnem a nagykomáromi plebániát, bár hivatalosan a plebánia vezetésével a szlovák káplán, nagyon jó barátunk Ondrusek Pista volt megbízva. Rá azonban annyi hittanóra jutott, hogy ő tulajdonképpen állandóan iskolában volt. Az iroda így rám, és az ott szolgálatot teljesítő kedvesnővérré maradt. Sokminden ügyet kellett elintéznünk. Így például a legnagyobb sikerünk a népmisszióval volt, amelyet megtartottunk annak ellenére is, hogy prépost úr, mint házigazda nem volt ott. Nagyon szépen sikerült a misszió. Rengeteg gyónó volt, szinte teljes egészében a rendtársak gyóntattak. Magát a missziót a pozsonyi ferences atyák vezették, egy közülük teljesen a magyar szentbeszédeket vállalta. Egy másik csak a szlovák beszédeket, egy pedig mindkettőben segédkezett. De a gyóntatás terhét, szinte 90 százalékban a rendtársak vállalták. Znióváráljára kerülve, másnap eljött hozzánk Škrábik besztercebányai püspök úr,¹⁶ aki azt mondta: „amennyiben megengedik, ő nagyon szívesen alkalmaz bennünket egyházmegyéjében”. Így is történt. Szeptember elsejével már én is Znióváráljáról kijárva, Vricko, régi magyar nevén Túróczremete községbe jártam ki, annak plebániái kormányzója lettem.¹⁷ Ez a Túróczremete tiszta német község volt eredetileg, akkorra már a 2700 katolikus német hívőből körülbelül 300 ha maradt, azonban az részben német eredetű volt. Iskola egyetlen osztály, ebbe járt az első, második, harmadik, negyedik, ötödik, illetőleg akkor már úgy nevezték a felső tagozat első, második, harmadik, negyedik polgári. Tehát kilenc évfolyam egyetlen tanerővel rendelkezett, az a tanító is magyar volt, aki szintén nem tudott még jól szlovákul. A pedagógiának szinte kicsúfolása voltunk, hogy olyan német gyerekeket tanítottunk, akik még nem tudtak szlovákul, és tanította őt a taní-

Csehszlovák Köztársaságban majd Szlovákiában. in: i. h. 205–209. Szlovák nyelven [*Život pannonhalmských benediktínov v meste Komárno v Československej republike a neskôr na Slovensku (1812 – 1945 – 1989)*] i. h. 205–209.

16 Andrej Škrábik (1882–1950), 1939-től segédpüspök Nyitrán, 1941-től koadjutor, 1943-tól megyéspüspök Besztercebányán.

17 A hangfelvétel az „adminisztrátor” szót használja (A szerk.).

tó, aki szintén nem tudott tökéletesen szlovákul, én még kevésbé, és szintén szlovákul kellett tanítani. Nagyon nehéz volt kitölteni az órát. Annál is inkább, mint mondtam, nagyon vegyes korú volt a társaság. Ha a kisebbekkel próbáltam foglalkozni, a nagyobbak rendetlenkedtek, ha a nagyobbakkal akartam valamit csinálni, akkor a kisebbeknek kellett valami feladatot adni, és ezt nehéz volt szóval mind megmagyarázni. Részben, mert ők sem értették, részben mert magam sem tudtam még rendszeren kifejezni magamat. Egyébként a znióváraljai plébánián laktunk. Lucián, Maurus volt a káplánja, és én. A községben volt kisszeminárium. Ott lakott, és ennek az igazgatója volt Kázmér, aki egyúttal a gimnáziumban hittant is tanított. Sőt az egyik tanárnő szülési szabadságra ment, mivel az igazgató nem kapott helyettes tanárt, latin szakra, latin tanításra megkérte a rendtársakat. Így mind a négy osztályban utána, akkor már csak négyosztályos lett a gimnázium, a rendtársak tanították a latint. Egy osztályban Kázmér, egyben Maurus, és két osztályban Lucián. A színvonal nagyon gyarló volt, úgyhogy Lucián egyik nap azzal jött haza, ha Magacsin Gyula föltámadna, aki neki osztályfőnöke volt, megbuktatná itt az egész tanári kart. A diákokat pedig szélnék eresztené, mondván, hogy ezekkel nem lehet mit kezdeni. Nagy probléma volt ott a megélhetésünk. Tartalékunk volt még annyi, amennyit előbb tudtunk még szerezni. A háború után a komáromi székház elég jól állt élelmezés és felszerelés tekintetében. A háború végén, a kirabolt esztergomi székházon még tudtunk segíteni. A front előtt közvetlenül sikerült eljuttatnunk még oda egy vagy talán még két disznót, feldolgozva.

A komáromi bencés ház jogi helyzete

- *Sólymos Szilveszter OSB: Kedves Aldemár nagyon köszönjük ezt, azt hiszem a jövődő történészeink számára igen értékes beszámolódat. Most ugye 1977. szeptember 4-én vagyunk. Végighallgattam ezt az egész anyagot, szeretnék még néhány kérdést feltenni, olyan dolgokban, amelyek számodra talán természetesek voltak, nekünk, akik távol éltünk a Felvidéktől, jó lenne még bizonyos dolgokat tisztábban látni. Például nagyon általános kérdés, hogy „Mi volt az első republikában, tehát az első világháború után a Felvidéken maradt bencéseknek, a komáromi háznak a jogi helyzete? Pannonhalma részéről illetőleg a csehszlovák hatóságok részéről. Hogy kezelték az ottani házat, hogy történhetett meg hogy ide novíciusok*

onnét átjöhetnek, hazamehetnek, tanárok lehetek ott, erre légy szíves egy kicsit reflektálni.”

Amikor az I. világháború után az illetékes csehszlovák hatóságok felszólították a komáromi rendtársakat, hogy tegyék le a hűségesküt, akkor a rendtársak először gondolkodtak azon, amint ezt Hajdú Lukács megírja, hogy megtegyék-e ezt? De ők nagyon jól tudták, hogy kötelességük van a komáromi magyar társadalommal és diáksággal szemben, ezért letették a szükséges esküt. És ezzel a már említett nyilvánossági jogot megszerezték az iskoláknak. Így a gimnázium működhethet, de amint mondom, valahányszor határc incidens vagy valami nehézség adódott, akkor mindig egy-egy rendtárs kiutasítása lett a felelet a csehszlovák hatóságok részéről. Az említetteken kívül még Gosztonyi Nándort* is kiutasították. Gosztonyi Nándorról nagyon szépen emlékeznek meg Hajdú Lukácsnak idézett cikke. Ami pedig a jogi helyzetünket illeti, akkor még ők elismerték, hogy a magyar Szent Benedek-rend tagjai vagyunk, de amikor 1928-ban a Szentszék és csehszlovák kormány között létrejött *Modus vivendi* című egyezmény előírta, hogy idegen nemzetbeli főhatóság nem intézkedhet csehszlovák területen élő személyek, állampolgárok fölött. Ez azt jelentette, hogy nekünk meg kellett indítani az önállóságra vezető tárgyalásokat Rómában. A hivatalos kérvényt Serédi Jusztinián szerkesztette, amit a Szentszéknek beadtunk, az önálló komáromi Szent András perjelség ügyében, és ez magába foglalta volna nemcsak a gimnáziumunkat, hanem az ott lévő két plébániát, azaz Deákit és Komáromfűst is.¹⁸ Mivel a *Modus vivendi* végrehajtása sokkal nagyobb fontosságú ügyekben is húzódtott, ez az ügy eltartott addig, hogy amíg perfektuálódott volna, eljött 1938, és az egész lekerült a napirendről. Az érdekesség az, hogy '45 után ugyanez újra fölmerült, és a dátumot kijavítva, ugyanezt a kérvényt adtuk be újra a Szentszékhez, és akkor már megint úgy volt, hogy megvalósul az egész, ez a dekrétumnak nevezett, és a római bencés apátok előtt is tárgyalásra került ügy, hogy mi odakerülünk a szláv provinciához, ami '45-ben alakult meg,¹⁹ azonban az idő, a mi likvidálásunkkal ezt is ad acta alá tette. A kérdéshez még az is hozzátartozott, hogy

18 A dokumentumokat lásd Somorjai Á.: *Visitatio apostolica Institutorum Vitae consecratae in Hungaria, 1927–1935. A magyarországi szerzetesrendek apostoli vizitációja*, Pannonhalma 2008. (Rendtörténeti Füzetek 13.) 451–533.

19 Szláv Kongregációhoz lásd Somorjai Á.: *A Szláv Bencés Kongregáció rövid története*, in: *Collectanea S. Martini. A Pannonhalmi Főapátság Gyűjteményeinek Értesítője* V., 2017. 153–168.

az első republika idején minden nehézség nélkül megengedték még akkor azt, hogy itt [értsd: Pannonhalmán] töltsék az újonnan fölvettek, a noviciátust. Ebben semmi nehézség nem volt, ők csehszlovák állampolgárok voltak, egy évet itt töltöttek engedéllyel Magyarországon. A letöltött noviciátus után mentek Prágába, teológiára.

A komáromi bencés rendház gazdasági helyzete

- *Sólymos Szilveszter OSB: Köszönöm szépen. Na most még egy másik kérdés, inkább gazdasági vonalú. Említetted szakdolgozatodat, hogy gazdasági jellegű volt, még légy szíves erről is majd valamit mondani. Azután majd arról, hogy az I. világháború végén, tehát a republika idején milyen birtokok veszték el, illetőleg mi maradt meg? Mi volt 1945-ig a bencések kezén a Felvidéken?*

A birtokainkat, amint mondom az állam zár alá helyezte, ez a bizonyos Centrálna Správa később alakult meg. Ottan egyházi eredetű birtokok voltak, illetőleg oda tartozott még a Pálffy-féle alapítvány is. Ez a Pálffy-alapítvány Pálffy Jánosnak Bajmóc, és Vöröskő örökös urának hatalmas alapítványa volt, diákjóléti intézmény. A mi birtokaink változatlanul megmaradtak, Komáromfüssön és környékén, beletartozott Ronka-pusztá, a deáki birtokok, és hozzá tartozott Gelence-pusztá. Körülbelül az egész 4000 katasztrális hold volt. Minőségére a világ legkiválóbb birtokai közé tartozott.

3. Az ostrom és ami utána következett

Bíró Lucián házfőnök érkezése

Mindazokról, akikkel együtt voltam Komáromban. 1945. január 15-én kerültem Komáromba, Luciánnal és Kálmánnal együtt. Luciánt ismertem kisgimnazista koromtól, bár engem csak harmadikás koromban, azután hatodikos és hetedikos koromban tanított. Akkor elkerült Pápára igazgatónak. Ismét találkoztunk már Pannonhalmán, innét együtt mentünk vele Komáromba. Mikor Komáromba mentünk volna, Krizosztom főapát úr azt mondta nekünk,

Kálmánnak és nekem, hogy abban az esetben, ha a front miatt nem tudunk bejutni a városba, akkor mi a komáromfüssi plebánián szálljunk meg. Luciánnak mindenképpen be kell előbb-utóbb jutnia, hiszen Dobrovich Ágoston házfőnök úr súlyos beteg volt, és nemsokára Pannonhalmára jött. Ölbön keresztül mentünk Komáromba. Ölbön Lucián még sokat tárgyalt Vencel* úrral, mert Lucián jószágkormányzó is volt a deáki és füssi birtokokon. Este értünk be Komáromba. A székház nagy részében civilek laktak, illetőleg bencés rokonok a pincében. A kis ebédlőt használhattuk csak. Ott este Lukács üdvözölte Luciánt, mint helyettes házfőnök. Azután elhelyezkedtünk.

Bíró Lucián 1986. február 3-án háza udvarán – Virt László felvétele

Bombatalálatok, háborús események

Nemsokára az egyik este, éppen közös imát mondtunk a kápolnában, amikor a közeli „Otthon” kávéházra egy bomba esett, és szétörte az egész berendezést. Akkor Lucián úgy rendelkezett, hogy az emeleten lakó rendtársak éjjelre ne maradjunk fönt a szobáinkban. Ennekem meg mint kispapnak, külön meg is parancsolta hogy ne maradjak fönn. De aztán később mégiscsak fönn maradtunk, mert már biztonságosabbnak tartottuk, hogy éjjel se történik légitámadás. A pincében nagyon sokan voltak. Volt olyan este, amikor esténként hat órakor litániát tartottunk, hogy egészen zsúfolva volt az a rész, ahol közös ajtatósságot végeztünk. Majd az ott lévő reformátusok megkértek bennünket, hogy engedjük meg, hogy utána ők is énekelhessenek egy zsolnárt, és elmondták közösen a Miatyánkot. Emlékszem az egyik este elfeledkeztem erről a dátumról, és sietve mentem lefelé, és akkor egész közelbe dobtak bombákat. Sötét volt, zavaromban nem találtam meg az ajtót, úgyhogy amire leértem, már kö-

zelbe robbantak a bombák. A folyosón láttam, hogy bemenekültek, köztük sok katona is ott hasal a folyosó kövén. Így mentünk le aztán a pincébe. Átéltünk sokszor nagy bombázást is. Emlékszem egyik nap a dél-komáromi teherpálya-udvart bombázták. Tehát mi légvonalban közel egy kilométerre voltunk onnét. A székház, talán kétméteres alapfalai is voltak, mégis bemozgott. Hangosan imádkoztunk, Rózsafüzért mondtunk. Úgy emlékszem Damáz még föloldozást is adott. Sokan jajgattak, kiabáltak, végén odajött egy asszony hozzám és azt mondta, hogy azt figyelte, hogy milyen nyugodtan állok ott. Az igazság az, hogy a Rózsafüzéremet a skapuláré alatt szorongattam, és belsőleg legalábbis nem voltam nyugodt.

Az ostrom után az élet újraindul. A diákmenza

Amikor a front átvonult rajtunk megkezdtük annyira-amennyire a normális életet. Megnyitottuk a gimnáziumot, és a gimnázium működhetett [a tan]év végéig, akkor lezárták a gimnáziumot, már bizonyítványt se adhattunk. A diákjainknak az érsekújvári magyar gimnázium tanári kara előtt kellett vizsgát tenniük, azok adtak számukra bizonyítványt. Amint említettem, az utána való években míg Komáromban tartózkodtunk, akiket lehetett, még így magánúton tanítottunk. Illetve készítettünk elő Magyarországon teendő vizsgáikra. Beszéltem már a Komáromi Gimnázium szociális juttatásairól. Megemlítem itten, hogy mikor én gimnazista voltam, nyolc évig a diákmenzán voltam. A diákmenzáról, Hajdú Lukácsnak 1939-ben megjelent *Komáromi Értésítői*²⁰ beszámolójában, amelyben az egész csehszlovákiai életüket vázolja, említést tesz, hogy Palkovich Viktor* gútai esperes plebánus alapította. Palkovich rengeteget jótékonykodott. Sokszor teljesen anonim módon. Így például, megtudtuk azt, hogy egy nagy összegről szóló betétkönyvet úgy adott be a komáromi kedvesnővéreknek, hogy csak becsöngetett a kapusnővéreknek és csak ennyit mondott, ezt pedig adja át a főnöknőnek. Be se mutatkozott. A diákmenza eredetileg egy zsidó kávéház volt a Vágduna sor 15. szám alatt. Ma már a nyoma sincs meg. Mint érdekesség, láttam azt a buldózert, amely lerombolta. Olyan meghatódott lettem, hogy nyolc év fiatal korom tanúját az a gép szinte fél óra alatt teljesen összedöntötte. A diákmenzán sok kedvezményes, és néhány

20 *A Komáromi Szent Benedek-rendi Katolikus Gimnázium Évkönyve az 1938–1939. iskolai évről*, i. m.

ingyenes diák volt. Rendszerint falusi fiúk, szegény sorsú gyerekek, akik a plebánusuk támogatásával, irányításával kerületek Komáromba. Aránylag sok jó tanuló volt köztük. Később sokan szép pályát futottak be. Tudok olyanokról is, akik aztán hálásak voltak. De tudok olyanokról is, akik egyáltalán nem érezték azt, hogy mit kaptak a Rendtől, illetőleg a Renden keresztül az alapítótól. Palkovich Viktorról még megjegyzem, hogy az első Csehszlovákia idején a prágai parlamentnek is tagja volt, majd később, mint nyugalmazott pap Esztergomba ment át, ott is halt meg.²¹ Képét megfestették a diákmenza ebédlője számára, ez a kép jelenleg Luciánál van.

A komáromi kispapi kollégium, a Marianum

A másik internátus Komáromban a Marianum²² volt. Lukács úr említett cikke annak az alapításáról is megemlékezik, kiegészítésképpen hozzáteszem, hogy ez a magyar papság közös ügye volt. Az 1928–29-es években indult meg. Először csak nyolcvan, később még több diáknak is tudott szállást adni, jobb, elegánsabb körülmények között, mint ahogyan mi a diákmenzán laktunk. A Marianumban mindenkor egy káplán is lakott. Kezdetben Bálint István,* későbbi komáromi prépost plebános, majd amikor én nyolcadikos lettem, Bárány Anzelm,* jelenleg budapesti plebános volt a prefektus. Utána még tudok arról, hogy Bálint István most szőgyéni plebános volt az utolsó prefektus, mert a Marianumot 1945-ben megkapták a szaléziánusok, és 1945–46-ban az Esztergomból idejött kispapok laktak benne. Ott voltak a teológiai előadások is, amiről már beszámoltam, hogy a prépost úr illetőleg a rendtársak voltak a teológiai tanárok.

21 Emlékező Esztergomba helyezi, mert Palkovich esztergomi főegyházmegyes pap volt. Élete utolsó éveit Győrött élte. [A szerk.]

22 A felvidéki katolikus papság összefogásának gyümölcseként létrejött papnevelő intézet és katolikus fiúinternátus 1929–1945. – 1994-től Egyházi Alapiskola, 2000-től Egyházi Gimnázium, 2001-ben Egyházi Óvoda is, ezek egyesülésével 2005-től Marianum Magyar Tannyelvű Egyházi Iskolaközpont.

A Király püspök alapítvány ösztöndíja

Sok diák részesült Komáromban a Király-püspök-féle ösztöndíjban. A Király-püspök ösztöndíj történetét a múlt század úgy tudom 80-as éveiben Németh Vilmos rendtársunk írta meg.²³ Ennek kiegészítésére a következőt mondom: egy jezsuita barátom, Fricsey Ádám²⁴ hívta föl a figyelmemet arra, hogy Király József eredetileg nem erre szánta az ösztöndíjat, hanem Baranya vármegyének akarta adni. Mikor azonban a napóleoni harcok idején Baranya vármegye közgyűlése a püspök tudta nélkül a püspöki palotát katonai kórháznak akarta berendeztetni, és a püspöknek azt tanácsolta, hogy menjen a ferencesekhez, a püspök mérgében, a deputáció előtt összetépte a már megírt alapító levelet. És ezt az óriási összeget, én úgy tudom, hogy 212 ezer akkori forintot, gondoljuk meg, hogy mekkora összeg volt ez, amikor Széchenyi még csak évek múlva alapítja meg az Akadémiát 60 ezer forinttal. Ezt az óriási összeget aztán a komáromi és Komárom megyei nemes ifjak támogatására fordította. Annyit tudok, hogy az első republika idején 600 korona, 800 korona, illetőleg egyetemistáknak 1000 korona volt az évi ösztöndíj, de hozzáteszem, hogy ez első világháború előtt az akkori koronában ugyanez volt, ami nemcsak a diák teljes eltartására volt elég, hanem mint hallottam, sokszor még a diák tudta támogatni belőle a szüleit is. Az én időmben általában 28-an részesültek, néha nem is volt valamennyi betöltve, mert előnyben részesültek a komáromi és Komárom megyei nemesifjak, azonkívül néhány család még inkább, de mivel nem volt elég nemesi származású fiú, ezért szinte mindenki, aki ennek a föltételnek megfelelt, megkaphatta. Egyetlen kikötés volt, hogy nem volt szabad az illetőnek megbuknia. Amennyiben félévben elégtelen volt, és év végére kijavította, akkor megkapta a fél évben elmaradt részt is. Király-püspök alapítvány igazgatója mindenkor a komáromi bencés házfőnök volt. Az én időmben Bonifác úr. Utána Dobrovich Ágoston lett, majd amikor Lucián került oda, természetesen ő vette át az igazgatást. Az összeg tőkéje ki volt adva Komárom és Komárom környéki polgároknak kölcsönbe. Ezeket az ügyeket a Király-püspök alapítvány ügyésze intézte. Ez utoljára Aranyosi Endre komáro-

23 NÉMETH Vilmos: * *Néhaj Király József pécsi püspökről, Komárommegye és város nagy jótevőjéről való emlékezés.* Komárom 1886. 56 lap. Lásd még uő: *Néhaj Király József pécsi püspök által Komárommegye kath. nemes ifjúsága részére tett iskolai ösztöndíjalapítvány története 1849-től 1861-ig, az alkotmány visszaállításáig.* Komárom 1892. 72 lap. Új kiadás: 1893. 83 lap.

24 Fricsey Ádám jezsuita (1914–1998).

mi ügyvéd²⁵ volt. Az ösztöndíjból sokan részesültek. Így például tudok arról, hogy Alapi Gyula²⁶ is kapott, véges végig. Király József és Palkovich Viktor után, a komáromi diákok legnagyobb mecénása Panghy Özséb rendtársunk volt, órála már megemlékeztem. Amikor elvittek bennünket Komáromból, a Király-püspök alapítvány iratait is magunkkal vittük Znióra. Luciántól tudom, hogy amikor én már elkerültem Znióváraljáról, az illetékes pozsonyi hatóságoknak átadta az alapítvány utolsó összegét, szinte úgy mondhatnám, roncsait. Ezzel teljesen megszűnt az egykor óriási összegű alapítvány.

Most rátérek a rendtársakra: amint mondtam Lucián vitt el bennünket Komáromba. Átvette a házfőnöki és igazgatói teendőket, a Király-püspök alapítvány igazgatását, a deáki és füssi gazdaságok vezetését, mert még három hónapig mi voltunk a tulajdonosok.²⁷ A front után természetesen ez megszűnt, és mindkét helyről az intézőt, Deákiából Tóth Ferencet, Tóth Aladár* megboldogult rendtársunk testvéröccsét. Füssről pedig Hadarics Eleket,* Endrédy zirci apát* úr édesöccsét kitelepítették. A birtokot ismét a Centrálna Správa nevű állami szerv vette át. Ez a szerv az egyházi birtokok kezelésére létesült az első republika idején, akkor annak a testületnek az elnöke Jantausch Pál nagyszombati apostoli adminisztrátor püspök volt. Most, amikor újjáalakult ez a szerv, az elnöke Macháček Pál,* egykori vágsellyei plebános. Jó ismerősünk volt, akivel a kapcsolatot tartottuk, hiszen én még öt gyerekkoromból ismertem és mondhatom, hogy elég jó barátok voltunk. Amíg ő állt a Centrálna Správa élén, amennyiben tudott, támogatott bennünket. Például, a Komárom melletti lándori gazdaságnak meghagyta, hogy onnét zöldséget, tejet szállítsanak be. Aránylag jutányos áron jutottunk hozzá. Az ottani intézőnek pap sógora volt, akit szintén jól ismertünk, így baráti viszonyunk vele is kiépült. A székház ellátása elég jelentős terhet rótt ránk. Míg mi voltunk a gazdaság tulajdonosai, Füssről egy

25 Családjához lásd ALAPI Gyula: *Az Aranyosi Aranyossy család*, in: Levéltárosok lapja I (1914), 1. sz. 1–5. lap.

26 Alapi vagy Alapy Gyula (1872–1936) magyar újságíró, levéltáros, múzeumigazgató, csehszlovákiai magyar politikus. Fia. ifj. Alapi Gyula a Rákosi-rendszer egyik hírhedt néppügyész volt.

27 Emlékező nem mondja, hogy Bíró Lucián Kelemen Krizosztom főapát „teljes jogú” helyettesi kinevezést kapott „a komáromi rendházra, komáromfüssi és deáki plébániákra, dénesdi leányegyházra, valamint a Pannonhalmi Főapátság deáki és komáromfüssi gazdaságaihoz tartozó birtokokra vonatkozólag.” Kelemen Krizosztom pannonhalmi főapát 1945. április 12-én kelt, 184/1945 ikt. sz. kinevező levele. Lásd: SOMORJAI Ádám.: *A Komáromi Bencés Monostor önállósítására való törekvések 1945 után és a monostor feloszlataása*, i. m. 163.

pár lovat és két tehenet hoztunk be a Székházba, annak a gazdasági udvarára. A gazdaság vezetése Damaszcénra tartozott. Elég nagy probléma volt ellátni a városban a teheneket. De, ha azt akartuk, hogy legyen tejünk, illetőleg még tudjunk segíteni kisgyermekes asszonyoknak is, akkor kénytelenek voltunk aszfalton teheneket tartani. Ehhez pedig lovak is kellettek, mert takarmányt egyébként nem lehetett volna beszállítani. Amíg Komáromban voltunk, meg is volt mind a tehén, mind a lótartás, bár ez nem kis fáradságot jelentett.

Bencések népmisszióban

Amikor Znióra kerültünk, egyenlőre ott is próbáltunk ilyen házi gazdaságot fönntartani. Ebben Lucián igazán nagy volt. Őt úgy ismertük fiatal tanár korában, hogy ilyen dolgokkal nem is törődik, és később nagyon is megszerette az állattartást. Amint mondom, a gimnáziumot elvették tőlünk, akkor elkezdtünk missziókba járni. Mit jelent ez: Pozsonytól Léváig, Ipolyságig, vagyis a mostani nagyszombati apostoli adminisztratúra területén lévő 150 magyar plebánia legalább kétharmadán volt bencés diák a plebános. A fiatalabbak mind az első Csehszlovákia idején a komáromi gimnázium diákjai voltak, az idősebbek még esztergomi bencés diákok voltak. Azt lehet mondani, hogy valamennyivel baráti kapcsolatunk volt. Öbennük nagyon szépen jelentkezett az egykori bencés diák segítőkészsége is. Az Alma materre, illetőleg annak egykori tanáira gondolva igyekeztek rajtunk segíteni természetbeniekkel is. Mert az ellátásunkkal egyre több lett a probléma, különösen akkor, amikor a Centrálna Správa az egyébként sem jelentős segélyét megvonta. Elkezdtünk egymás után missziós meghívásoknak eleget tenni. Szinte valamennyi rendtárs bekapcsolódott ebbe. A főszónokok Kristóf, Damáz, Kálmán voltak, de segítségükre volt Lucián is. Damaszcén a gyóntatásokkal. Valter is járt missziókba, Gyuri is járt missziókba. Volt, hogy Menyhért is volt, mert ő '946. március 21-én, amint említettem aztán Kosútra került plebánosnak. Volt Béni is missziókba, azután én is voltam több helyen gyóntatni. A missziózás anyagi sikert is jelentett számunkra, mert elég sok természetbenit adtak a hívek, úgy hogy elég tisztességesen meg tudtunk élni.

Liturgia Kegytárgykereskedés

Ezen kívül Lucián a Szociális Testvérekkel felújította az első Csehszlovákia idején alapított Liturgia Kegytárgykereskedést. A Liturgiában elsősorban kegytárgyakat, rózsafüzéreteket, meg amit föl tudtunk hajtani, adtak el és csomagoltak, amelyeknek a bevételét épp a népmissziók jelentették. Ott fogyott el sok kegytárgy.

„Miatyánk” című imakönyv

Azonkívül Lucián a Liturgián keresztül adatta ki az általa szerkesztett „Miatyánk” című imakönyvet,²⁸ amelynek most már legalább 15 kiadása van. Igaz, hogy ehhez már semmi közünk, ezt teljesen átvette a Spolok Sv. Vojtecha, azaz a Szent Adalbert Társulat.²⁹ Az első kiadás létrejöttét részben Jantausch püspök úrnak is köszönhetjük, aki elég nagy összeget adott arra, hogy azon ingyen példányokat osszunk ki.³⁰ Lucián azután a későbbi kiadásokat alaposan átdolgozta, úgy hogy nagyon kedvelt imakönyvvé vált. Az énekkend teljesen a „Szent vagy Uram”³¹ alapon állt, de az ismerős plebánosok kérésére aztán a „Szent vagy Uram” által föl nem vett énekek közül a hívek kedvenc énekeit is belevette.

28 *Miatyánk. Imádságos és énekeskönyv katolikus keresztény hívek számára.* Összeállította Bíró Lucián OSB. Nagyszombat 1949. 526 lap; 1966. 10. kiadás, 196 lap; 1969. 12. kiadás, 511 lap; 1974. 15. kiadás, 496 lap; *Miatyánk. Imádságos és énekeskönyv a megújított liturgia szerint katolikus keresztény hívek számára,* 1988. 20. kiadás, 527. lap.

29 A Spolok svätého Vojtecha – Szent Adalbert Társulat 1870-ben alakult meg a szlovák nyelvű kiadványok gondozására és terjesztésére (az 1848-ban alakult Szent István Társulat szlovák változata).

30 „1945 és 1949 között Csehszlovákiában tilos volt a magyar szó. Ezekben az években összesen két magyar nyelvű” [egyházi] „kiadvány készült egész Csehszlovákiában, mindkettőt Lucián adta ki illegálisan – az egyházi engedélye megvolt. Az egyik a *Miatyánk* c. imakönyv;” a másik az 1947 vége felé megjelent kalendárium: *Kalendárium az 1948. szökő évre (róm. kat. naptár).* 1. kiad. Komárno, Bíró Lucián 1948. 96 lap.) „Lucián azt mondta, hogy plébániákon lehetett titokban árusítani, és a piacon is a megbízható asszonyok terjesztették, ahogy ő mondta, 'a tojás alól.'” – Vért László közlése 2024. március 17-én.

31 A „Szent vagy Uram” Népénektár először Budapesten 1931-ben jelent meg az Országos Magyar Cecília Egyesület és a Kántorszövetség együttműködése eredményeképpen. Az első 12 év alatt öt kiadásban jelent meg. 1948 óta „Hozsanna” néven folytatódik, a Szent István Társulat kiadásában, 2021-ben jelent meg a 30. kiadás.

Bíró Lucián szlovák nyelvű hitszónok

Amikor Znióra kerültünk, Lucián számára ez teljesen új munkakör volt, hiszen a lekipásztorkodásnak ezzel az ágával még nem foglalkozott. Nagyszerű szlovák szónok vált belőle. Annak idején sokszor hallottam őt mint diák exhortátort. Néha nagyon, de nagyon élvezetes volt, különösen ha diákproblémákra tért ki. Mivel szlovákul tudott, de tudta azt is, hogy Znióvárálján, ahol szlovák gimnázium van, sok az intelligens ember, azért sokkal többet kellett készülnie a szlovák szentbeszédjeire, mint annak idején a magyarokra. Részben ez is volt az oka, hogy lassanként igen nagy híre lett a szentbeszédeinek. Nekem ismerős szlovák papok mondták, hogy remek stílusa pompásan érvényesül szlovák nyelven is. Nem beszélve tárgyi tudásáról, olvasottságáról, irodalmi ismereteiről. Ez a számukra teljesen novum volt, így szívesen hívták aztán ide-oda szónoknak is. Znióvárálján volt 1949-től 1954-ig, majd Malinóvára került, ott volt öt évig, Malinóváról aztán magyar plebániára a Csallóközbe Balonyba, és 72 éves korában onnét ment nyugdíjba Komáromba.

4. Az egyes rendtársak működése

Pataki Maurus (1893–1965)

Most a megboldogult Maurus úrról: éppen az ő nevenapja volt '945. január 15-e, amikor beértünk este Komáromba, mint említettem Luciánnal és Kálmánnal. Maurus úr pár évi pápai tanárkodás után került Komáromba, az egész első republika alatt ott volt. Ő volt közülünk az egyetlen, aki igazán szlovák eredetű volt. Gyetván született jómódú, de sokgyermekes családból. Testvérei közül az egyik Budapest rendőrkapitány helyettese volt, egy bátyja pedig Komáromban volt tisztviselő. Egy gyógyszerész bátyjáról is hallottam. De testvérei közül voltak asszonyok, akik Szlovákiában maradtak és teljesen szlovák környezetben éltek. Maurus úr 1935-ben Gödör Kapisztrán illetőleg Szepesy Valter úr után átvette a diákmenza vezetését, és vezette azt addig, amíg a diákmenza létezett. Mikor már nem taníthattunk, ő néhány hittanórát kapott, majd amikor Znióváraljára kerültünk, ő lett hivatalosan az ottani káplán. Elemiben tanított, majd amikor Lucián elkerült onnét, a beszercebányai egyházmegye alkalmazta őt. Privigyén káplán volt, majd hazakerült Gyetvára, innét aztán letartóztatták, amikor kikerült onnét, nyugállományban lakott Bazinban (Pezinok) az egykori kapucinus kolostorban, amely ott szociális otthon volt papok számára. Ott is halt meg. Komáromban temették. Csizik János³² a jelenlegi nagyszombati apostoli adminisztrátor vikárius generálisa temette. Nekem egykori mocsonoki lakótársam. Megboldogult Maurus úr jellemzésére: Rendkívül sokat imádkozó lélek. Kis dolgokban nagy volt. Alsós osztályokban megfelelt nagyon, fölsős diákok már nem szerették. Aprólékosan követelte meg az anyagot, inkább magoltatott, mint magyarázott. Épp emiatt a fölsős diákok között nem volt népszerű. Rengeteg könyve volt, kitűnően értett a zenéhez. Nagyon szeretett operákat hallgatni. Szinte minden jelentős opera kottáját megszerezte. Lejegyezte, hogy mikor és milyen operát hallgatott. Roszmájúak szerint, mennyit aludt mégis.

32 Čížik, Ján (1916–1994), rkat. pap 1940, tanulmányok Bécsben, egyházbjogi doktor 1947, a Pacem in Terris mozgalom funkcionáriusa 1970 után, általános helynök 1973, pápai prelátus.

Boldoghy Máriusz (1895–1957)

Máriusz úr: Boldoghy Máriusz bár nem Komáromban született, de komáromi család tagja volt. Négy leánytestvére élt Komáromban, ismertem valamennyit. Kevés olyan okos embert ismertem a rendben, mint Máriusz úr volt. Kevés beszédű, alapos ismereteit ritkán árulta el, csak akkor tudtuk meg, amikor esetleg az ebédlőben valamiről beszélgettünk, vitáztunk, közbeszólt, és mindig pontos adatokat mondott. Nem is gondoltuk róla, hogy annyira mély-érzésű ember, csak mikor jobban megismertem, sokáig lelkiatyám volt. Személy szerint többfajta irányítást kaptam tőle, például eligazításképpen fölhívta a figyelmemet jelentősebb irodalmi művekre. Engem csak nyolcadik osztályos koromban tanított hittanra. Eleinte nem szerettük. Nem voltunk hozzászokva ahhoz a pontossághoz, precizitáshoz, amelyet ő megkövetelt. Különben is, könyve régi apologetika, abból egy sort se lehetett kihagyni, és ő megkövetelte, hogy logikusan beszéljünk. Amikor a gimnáziumunkat elvették tőlünk, abban az időben ő a Székházban a házfőnöki pénztárat kezelte. Ezt aztán én vettem át tőle, amikor ő '47-ben Lukáccsal és Kálmánnal kb. egyidőben visszajött Magyarországra. Annyit tudunk hogy aztán Bicskén tanított és ott is halt meg. Még nem említettem azt, és itt térek rá, hogy '46-ban megkezd-tük Komáromban a magyar papságnak lelkigyakorlatokat adni. Ebben éppen Máriusz úr volt az exhortátor. Olyan paptól hallottam, Tóth Zoltán³³ jelenleg ebedi plebános, aki később rengeteg lelkigyakorlatot tartott papoknak, hogy ő számára, talán kissé túlzok, relevációnak hatottak a megszokottól annyira eltérő papi lelkigyakorlatai. Nagyon élvezte azt a nagy filozófiai fölkészültséggel és Szentírás alapos ismeretével tartott lelkigyakorlatokat, amelyet Máriusz úr röviden számukra előadott. Éppen az tetszett neki benne, mondta az általunk később nagyrabecsült Tóth Zoltán, hogy annyira újszerűek, annyira mások voltak, mint a megszokott szentignáci fölépítésű lelkigyakorlatok, elmélkedé-sek. A kispapoknak filozófiát tanított, ők is mondták, hogy nagyon világosan tudott magyarul. Az anyagot jól látta és át is tudta adni.

33 Tóth István Zoltán (1905–1984) esperes plebános, Ebeden 1938–1978.

Hajdú Lukács (1898–1960)

Most Lukács úrra térek ki: itt bizonyos elfogódottság vesz rajtam erőt, hisz ha valaki életemre jelentős befolyást gyakorolt, az elsők között Hajdú Lukácsot említhetném. Harmadikás gimnazista voltam, mikor ő bennünket elkezdett történelemre tanítani. A csehszlovák rendtartás szerint elsőben is volt történelem, azt Csapó Antonin úr tanította, másodikban kezdtük a világtörténelmet, Pataki Maurus tanította. Maurus úr nem volt történelem szakos, ő fedezte fel bennem a történelem iránti hajlandóságot, ez annyit jelentett, hogy az új anyagot rendszerint velem mondatta el még egyszer, majd harmadikban vett át bennünket Lukács úr. Rendkívül érdekesen tudott magyarázni, és állandóan összehozta a történelmet az irodalmi vonatkozásokkal, és egyéb művészeti ágakra is kitért. Emlékszem még ma is jól rá, hogy az Árpádok illetőleg az Árpád-ház kihalása utáni helyzetet kezdtük tárgyalni, és rögtön ott szerepelt hogy IV. Károly cseh király megszerzi Cheb vidékét Csehországnak. Ő persze azonnal kíváncsi volt, hogy hallottunk-e már Chebről. És mikor jelentkeztem neki, hogy itt gyilkolták meg Wallensteint, ezért kaptam az első egyest tőle. Azt még tudom, hogy ebből év végére nem is tudom valami 40 vagy hány lett, már bele se fért a noteszába, mert ő mindegyik, ilyen rendkívüli felelet után osztályzatot adott. És nekem megígérte, hogy tíz egyes után kapok tőle öt koronát. Az első öt korona után megkaptam nemcsak a pénzt, hanem megölelt az osztály előtt. Életemben ha valaha büszke voltam, akkor biztos. Így tanított aztán bennünket nyolcadikig. Nyolcadikban én búcsúztattam az osztály nevében. Az osztályunk annyira ragaszkodott hozzá, hogy megboldogult Ardo Frédi, egy nagyon gazdag gyerek, amikor csintalanok voltunk, és Lukács úr panaszkodott, hogy a mi osztályunkat annyira szereti, és ebbe az osztályba sosem érte bosszankodás, őra végén ez a fiú fölállt és azt mondta, „más tanárnál én vagyok a legnagyobb csibész, de Hajdú Lukács úrnál böcsület is van.” Őnála nem szabad. Mikor Komáromba kerültem, Lukács természetesen azzal a szeretettel fogadott, mint ahogyan kezelte gimnazista koromban is. Sokszor beszélgettünk ilyen-olyan történelmi problémákról, óriási könyvtára, óriási olvasottsága, és óriási nyelvtudása volt. Az említett 1939-es *Értesítőben*³⁴ megjelent cikk miatt őt népbíróság elé állították. A bíróságon az első tárgyalásokon én is résztvettem. Az első tárgyaláson az inkriminált cikket végigolvasták, a tárgyalást elnapolták. A másodikon

34 A *Komáromi Szent Benedek-rendi Katolikus Gimnázium Évkönyve az 1938–1939. iskolai évről*, i. m.

kihallgatták az élő komáromi tanúkat, azaz elsősorban a tanári kar volt tagjait. Emlékszem még jól Lucián kihallgatására, Krizsán József zenetanáréra. Akkor fogadtuk meg Lukácsnak ügyvédül Jamnicki Ottokár pozsonyi ügyvédet. Ez a Jamnicki szlovák ember volt, idősebb úr, mivel őt már a székház jól ismerte. Tudniillik az első republika elején, amikor a csehszlovák hatóságok átvették a város vezetését, egy ideig ő volt a főispán, és akkor a székházunkban lakott. Még nekem is emlegette Gácsér Kalazant főkormányzó urat. Jamnicki megírta, elvállalja az ügyet, a honoráriumra vonatkozólag egész magas összeget mondott, de azt mondta, amennyiben nem tudjuk megfizetni, akkor is elvállalja. Magas összeget mondott, de később megtudtam, hogy ilyen ügyekben az ügyvédek annak a háromszorosát is kérték. Eljött, első esetben csak kihallgatták, a következő tárgyaláson már hatalmas védőbeszédet mondott, amire az ügyész Lukács ellen elejtette volna a vádat. De akkor már az ügyész is kisember volt már ahhoz, annak ellenére hogy ő már visszavonta a vádat, mégis fönntartották a vádat. Mivel az ügyész tudta már, hogy nem az ő kezében van már az ügy intézése, ezért megüzente, hogy nem tudja megmenteni Lukácsot, amire ő átjött Magyarországra, úgy, hogy az ítélet már távollétében hangzott el, négy évi letartóztatás. Amint említettem teológián Lukács tanított bennünket, az ún. melléktantárgyakra. Mi kispapok nagyon megszerettük, nemcsak a tantárgyai miatt, hanem amit közben mondott az életre. Sok irányító, okos szó, papi viselkedésre is fölhívta a figyelmünket. Főleg a műveltség szempontjából adott értékes direktívát, az irodalomban és általában az általános műveltségben kevésbé járatos kispapoknak. Lukács úr szellemi képéhez erősen hozzátartozik, hogy állandóan nyelvekkel foglalkozik. Amikor a tárgyalása volt, a tárgyalást vezető elnök megkérdezte tőle, hogy szokott-e politikával vagy ilyenekkel foglalkozni, mire ő azt mondta, hogy az iskolán kívüli munkássága elsősorban nyelvtanulásra, és a nyelveken keresztül szaktárgyai tökéletesítésére irányult. Akkor azt kérdezte tőle, milyen nyelveken tud? Még jól emlékszem a feleletére. Anyanyelvemen, a magyaron és szaktárgyamon a latinon kívül megtanultam németül, franciául, angolul, olaszul, csehül, és később oroszul. Talán beszélni nem tudott ezeken a nyelveken, de az megtörtént, hogy a székházban fölvette az újságot, és pompás magyar nyelvi képességével olyan tökéletesen olvasta az idegen nyelvű újságot magyarul, hogy szinte észre se vettük, hogy nem magyar lapot tart a kezében.

A komáromi bencés gimnázium tanári kara 1931 őszén

Bencések balról jobbra:

Álló sor: 2: Nemcsik Valter, 4: Hajdú Lukács, 6: Pataki Maurus, 9: Bíró Lucian

Ülő sor: 3: Csapó Antonin, 4: Gidró Bonifác, 5: Horváth Cézár, 6: Gödör Kapisztrán, 7: Sárosy Etel

Németh Romuáld (1899–1975)

Németh Romuáld*

Most Romuáldról: '941-ben került Füssre, ott is maradt, egészen addig míg nyugalomba nem vonult. Közben, amikor Király József esperes,* aki Luciánnal együtt a *Szűz Mária Virágoskertjét* szerkesztette, majd amikor Lucián Pá-pára került, teljesen ő vette át annak irányítását. Mint mondom, Király József Magyarországra került, a csicsói plébánát is Füsshöz kapcsolta az adminisztratura,³⁵ úgyhogy Csicsó, illetőleg annak filiája Kolozsnéma és Komáromfűss alkotta Romuáld munkakörét. Itt is maradt egészen 1965-ig. Onnét Helembára került, ez ott van pontosan Esztergommal szemben. Itt megvette néhai Bánsági Vince festőművésznek a községen kívül álló nagy villáját. Ezt azért tudom így, mert a két bánsági fiú velem lakott együtt a diákmenzán. '972 novemberétől aztán Romuáld beköltözött Komáromba. Itt sikerült megvennie a Magyar utcában lévő egykori Hajdú-féle házat, Lukács úr szüleinek a házat. Tudniillik Lukács édesanyját kitelepítették Gödöllőre, és azt a házat juttatásként szlovák családtag vette meg, aztán ezt a házat Romuáld. Ez volt az övé egészen haláláig. Itt kétszer is meglátogattam őt. Romuáldról személyes emlékem nem sok van. Mint fiatal tanár, nagyon népszerű volt a diákok előtt, ezt én egy öreg szlovák paptól hallottam, akivel a táborban együtt voltam. Majd amikor Damaszcén halála után egyszer nála voltunk Frigyessele és Damázzsal, levelezéséből mutatott néhányat, köztük Rómából Tóth K. János³⁶ nagyon szépen írt neki, hogy milyen hálával gondol az ő óráira.

35 Értsd: a tnava-nagyszombati apostoli kormányzó.

36 Tóth K. János (1909–1998), filozófiai, teológiai doktor, miniszteri referens, lateráni kanonok.

Hinn Damaszcén (1900–1973)

Hinn Damaszcén

Damaszcénról: Damaszcén negyedik gimnazista kora után megszakította tanulmányait, és a vasútnál volt tisztviselő. Majd újra folytatta a gimnáziumot, és így jelentkezett a Rendbe, és Frigyesnek kurzustársa volt. Már fiatal bencés korában is helyettesített Deákiban. 1940-ben, mikor beöltöztünk Győrött volt. A háború alatt Krizosztom főapát úr a felvidéki származású rendtársakat egymás után Komáromba helyezte, így amikor én is oda kerültem, ő már ott volt. Annyit tudtunk róla, hogy Vencel úrnak sok mindenben, a kormányzósági teendőkből segítségére volt, és ő vezette kis házi gazdaságunkat, '945-től '49-ig is. Amikor Znióra kerültünk, először ő is eljött, majd utána visszament Romuáldhoz Füssre, és amikor Menyhért Nagymegyerről elkerült, őt tették helyébe.³⁷ Itt Nagymegyeren volt aztán plebános egészen addig míg szélütés nem érte. Innét Komáromba ment hugához és öccséhez, ott is halt meg aztán. Temetésén részt vettünk fölvidéki rendtársak valamennyien, utóda Farkas Jenő* nagymegyeri plebános mondott a temetőben emlékbeszédet.

37 Hinn Damaszcén 1949. 1963. június 30-ig szolgált Nagymegyeren, 1950. június 15-től volt plebános.

Herczegh Frigyes (1903–1987)

Herczegh Frigyes

Frigyes: 1928-ban szentelték. Ugyanazon évben december 20-án meghalt Epöly Mainrád. Ünnepek előtt, karácsonyi vakáció volt, kiküldték Komáromból Luciánt helyettesítésre. Akkor Gácsér volt a pannonhalmi perjel. Az ő szándéka az volt, hogy Lucián Deákiba jöjjön plebánosnak. Gidró, komáromi igazgató úr nem akarta fiatal tanárát elengedni, egyenlőre úgy gondolta, hogy a karácsony és újév között pár napra édesanyját hazalátogató Frigyeset kiküldik helyettesítésre. Ez a maximum két hétnek számító helyettesítés 47 év és negyed évig tartott, mert a Pannonhalma által Deákiba plebánosnak szándékozni küldött Meszlényi Lambert nem kapta meg a csehszlovák hatóságoktól a beutazási engedélyt. Így Frigyeset előbb helyettes plebánosi minőségben, majd úgy emlékszem, hogy '935 vagy '37-ben beiktatták Deáki plebánosnak. Deáki plebános maradt is aztán egészen addig, míg tavaly azaz 1976 Szent Benedekkor át nem adta a deáki plebániát Damáznak. A plébánia területén, a régi gazdasági épületet átalakítva, ott kapott lakást. Működésének külső dátumai a templom gyönyörű restaurálása, hercegprímás úr, illetőleg Krizosztom főapát úr költségén, a kultúrház fölépítése, előbb a plébánia újjáépítése. 1950. július 18-án az ő nevenepjától szeptember 23-áig ő is velem volt Mocsonokon.

Szepesy Valter: '931-ben szentelték, Komáromba került, illetőleg a prágai egyetemre, mert az egyetemét nem ismerték el a csehszlovák hatóságok. Mivel azonban akkor Saly Brunó* füssi plebános rendtársunk már betegeskedett, a Rend őt szánta Füssre plebánosnak, de addig rendi munkaköröket töltött be. Házgondnok volt, sokat segített a komáromi pasztorációban, vezette ott a Legényegyletet, és amikor aztán Brunó bácsi meghalt, kiment Füssre. '941-ben teljesen váratlanul Bakonybélbe helyezték, azonban egy év múlva átkerült Fűredre fürdőigazgatónak. Amikor minket fölvidékieket, Krizosztom főapát úr mind Komáromba helyezett, ő is oda került. Attól kezdve a székház rendkívül gondos, körültekintő, mindennel törődő házgondnokot kapott. Luciánnak minden tekintetben ő lett a jobbkeze. Mikor Máriusz úr Magyarországra jött, ő lett az esperes is. Amikor kilakoltattak bennünket Komáromból, természetesen mindnyájan arra gondoltunk, hogyha valakit mi határozhatunk meg, hogy ott maradjon a ház ügyeinek likvidálására, az csak Valter lehet. Nem tudtuk, hogy ezzel talán mi is részben okai voltunk korai halálának. Annyira kimerült az alatt a májustól szeptember végéig tartó idő alatt, amíg a székház ügyeit ott likvidálta, hogy csak utána vallotta meg a házi orvosunk, hogy egyszer már annyira rosszul volt, hogy azt hitte, hogy akkor végez vele. Utolsó emlékem szerint még sógorom korai haláláról érdeklődött, akkor adta át a pénztárakat, sokmindenre felhívta a figyelmemet, és többet életben már nem láttam.

1949 szilveszter napján a znióváraljai plebánián én vettem át a postát, köztük volt egy távirat is. Mivel Lucián szinte rám parancsolt, hogy minden levelét bontsam fel, ezt a táviratot is felbontottam, ez volt benne szlovákul. „Szepesy Valter meghalt.” Aláírva: Kórház, Túrócszentmárton. Teljesen elsápadtam. A jó Teréz nővér gazdasszonyunk észre is vette. Így mentem be Luciánhoz, és Lucián azt mondja, hú de sok posta van. És meglepően látja, hogy én milyen sápadt és szomorú vagyok, és nyújtom feléje a táviratot. Rám néz, ő is persze elsápadt, biztos, hogy autószerencsétlenség. Hát nem az volt, hanem más tragédia. Szegény Valter akkor Garamszentandrason volt kisegítő lelkész. A garamszentandrási plebánosnak osztálytársa volt Valter szülővárosában Gölnicbányán orvos, és Valter a karácsonyi ünnepek után készült haza. Elkísérte őt a plebános is, és a plebános is akkor írt nekünk hogy együtt utaztak, és a tanár úr az úton már rosszul érezte magát. Azt gondolják, hogy mérgezés történt, állítólag romlott disznósajtot evett. Ő ismerte a turócszentmártoni kórház egyik főorvosát, aki komáromi diák.

Valterről szóló megemlékezéseimmal folytatom beszámolómat.³⁸ Eljutottam addig, hogy Valter a túrócszentmártoni kórházba vétette föl magát, mert ott volt egy ismerőse főorvos. Ez a főorvos megkapta Valter táviratát, amely így volt aláírva: Valter benediktin. Ő nem érthette teljesen, nem tudta, hogy kiről van szó, de a kórház portáján szólt, hogy valaki órá hivatkozva kér majd beutalást. Éjjel érkezett meg, szilveszterre virradó éjjel. Azonnal lefektették, a nővéreknek szóltak, hogy jött egy pap reverendában volt és reggelre meghalt. Csak másnap érdeklődött az illető orvos, hogy jött-e az az illető, aki órá hivatkozott. És akkor mondták neki, hogy ki az, hogy már meghalt. Így jött meg a távirat Znióváraljára. Azonnal szereztünk autót, Luciánnal együtt elmentünk, az illető főorvoshoz mentünk be. Ő azt mondta, hogy most mosdatják és öltöztetik, hogy ne lássuk meg úgy. Nemsokára mikor fölöltöztették, megláthattuk a holttestet. Lucián először arra gondolt, hogy temessük el Turócszentmártonban. Én azt mondtam, és ezt Lucián azonnal akceptálta, szállíttassuk el Komáromba a kriptánkba, és valamilyen síremléket úgy is kellene csináltatni ott, és azon az áron el tudjuk Komáromba szállíttatni. Így is történt, a komáromi Szent András templomban ravataloztuk föl, és onnét temettük el a kriptánkba. Igen sokan összejöttek, volt bencés diákok és Valter tisztelői a városból. A gyászjelentésre nagyon sok választ kaptunk, akkor láttuk, hogy mennyien ismerték és értékelték Valtert. Az egyik legszebbet Lazík püspök úr³⁹ írta. Kiemelte benne, hogy kevés papot látott olyat mint a megboldogult, aki annyira érdeklődött volna az egyetemes egyház problémái iránt. Egyébként is nagyra értékelte benne buzgóságát, hiszen, talán ezt már említettem is, Valter amikor annak idején '947-ben, vagy még '46 őszén a magyar családok közül sokakat elhurcoltak munkába, Valter és Damáz elmentek körüljárták őket '47 tavaszán, elvégeztették a hűsvéti gyónást, és igazi apostoli munkát végeztek heteken keresztül.

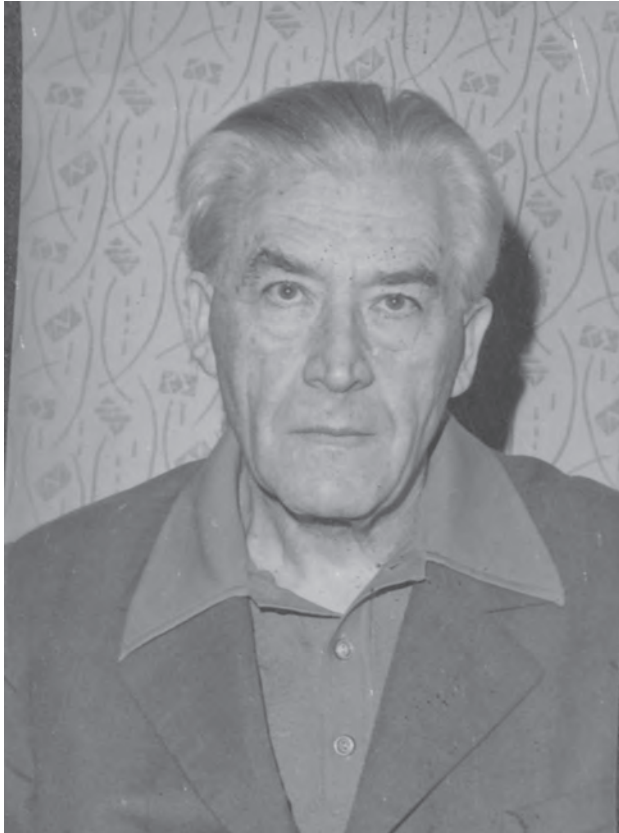
38 A felvételen szünet volt, hiszen nem egyszerre készült (a szerk.)

39 Ambróz Lazík (1897–1969), rkat. pap 1922, apostoli kormányzó 1947, c. püspök 1949.

Zsilinszky Kázmér (1910–1985)

Kázmérről: most ment Kázmér nyugdíjba, két hete, hogy meglátogattam otthonában. Még nem tért teljesen magához. Két dologból is. Az első a súlyosabb, kisebbfokú agyvérzése volt, amint akkor mondták, jobban látszott rajta. Én rosszabbra voltam elkészülve. Hála Istennek most már eléggé rendbejött. A másik az átköltözéssel való izgalom, már lecsillapodott benne, nagyon szépen elrendezkedett öccsével, közel Menyhérthez. Kázmér 1934-es szentelése után a Mária Kongregáció alsó tagozatának prézeseként előljáróm lett. Engem csak a teológián tanított, liturgikára. Már akkor nagyon jóban lettünk. Sokat mesélt liturgikus terveiről, és szinte az én bosszantásomra, hogy ezeket ne csak mondja, hanem írja le, írta meg első nagy cikkét, a belgiumi bencések folyóiratában, amelyről Jeromos úr azt írta Párizsból, hogy az itteni papság, a Párizsi Papi Konferencia nagygyűlése azt mondta, hogy a legéletrevalóbbat és a legreálisabbat eddig Zsilinszky adta. Büszke is volt ezekre. Később a zsinat számos általa követett problémát, javaslatot konkretizál. Híres kiszólása volt emiatt: „A zsinat utánam kullog.” Kázmér kedves egyéniségéről sok anekdota jár a rendtársak között. A komáromi Székháznak igazán nagyon, de nagyon kedves tagja volt, úgy hogy sok derűs percet töltöttünk együtt a rekreációkban. Utána, mikor Komáromból elkerültünk, ő is Znióváraljára került. Azt már említettem, hogy nem lakott velünk bent a plébánián, hanem onnét mintegy 4-500 méterre a Kiszemináriumban. 1949 szeptember elejétől ő a gimnáziumban hittant tanított, és amint említettem a Kiszemináriumban volt prefektus. 1952 április végétől Janova Lehotán, Jánosgyarmaton volt plebános. 1954 május végétől átjött a nagyszombati egyházmegyébe, és ott Nagycétényben, egy magyar faluban Nyitra mellett volt plebános. Három év múlva szomszédunkba Taksonyra került, majd ott kilenc évi plebánosság után Vágára, fél év múlva pedig Bakára. Innét ment idén 1977 június elejével nyugdíjba szülővárosába, Érsekújvárra.

Serédi György (1911–1983)

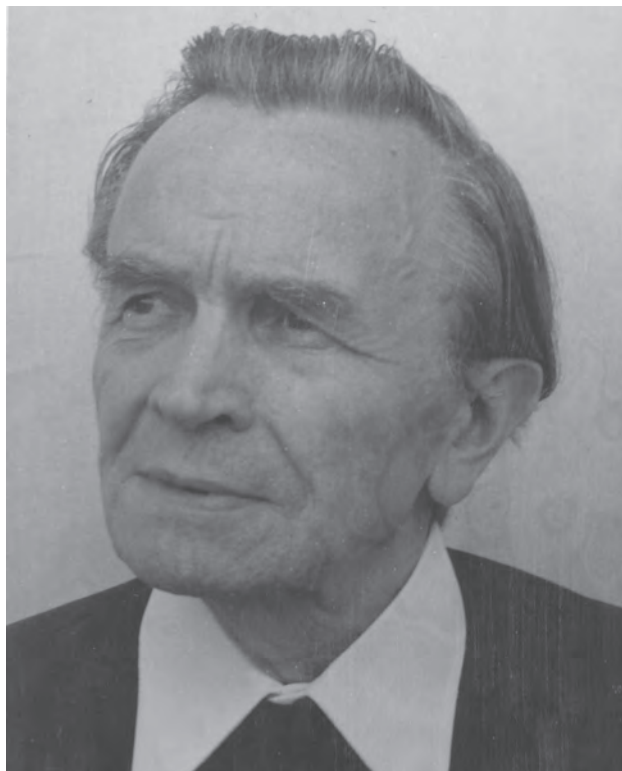
György 1945 január végén Esztergomból került Komáromba. Ő lett az első házgondnok. Sok probléma volt a háború után, a beszerzés sok nehézséget jelentett számára. Amellett '945 őszétől a teológián tanított filozófiát. Gyerekeket is tanított, akikről főntebb tettem említést, hogy készítettük elő őket Magyarországon teendő vizsgáikra. Amikor elhurcoltak bennünket, Lazik püspök úr azt mondta, hogy ő szeretne közülünk egyet olyat tartalékba tenni, akit bárhová, az ő intenciója szerint helyettesnek lehessen küldeni. Még Komáromban ő is népmissziós volt, többfelé megfordult. 1949 tavaszán plebános helyettes volt a Komárom melletti Keszegfaluban (Kameničná). Majd amikor Znióvárjára elhurcoltak bennünket, rövidesen Bacuchra került. Ez is a besztercebányai egyházmegye egyik plébániája. Onnét aztán '950-ben Zólyomternyére, Trniére került, majd egy év múlva Nedožerybe, Nádasérre, Privigyé mellé került plebánosnak. Ott elég hosszú ideig volt. Rendkívül látogatott volt a temploma. Buzgó hívei voltak. Azonban innét sokkal, de sokkal rosszabb helyre került Vígľašská Huta-Kalinka magyarul Gyetva mellé. Ez rendkívül nehéz terep volt. Itt aztán többször is megfordultam nála. Nyáron gyönyörű vidék, de a plebánia területe, mint én szoktam neki mondani, akkora mint egy olasz püspökség. Maga a falu nem is volt katolikus, és mégis 2000 híve volt hatalmas területén, helyi tanyákban, szlovákul úgy mondjuk lazokban szétszórva. Bizony nagyon nehéz volt számára a hittantanítás megoldása. Volt olyan nap, hogy 20-25 kilométer kellett gyalogolni hegynek föl hegynek le. 1960-ban átkerült ő is a nagyszombati egyházmegyébe Csallóközbe, Nagylégbe. Itt volt 1975-ig. '75-ben aztán jelenlegi tartózkodási helye Egyházkarcsa, ez a plebánia. Tudjuk Dunaszerdahely mellett tizenkét Karcsa van, csupa apró falu, ezek összesen egy plebániát alkotnak, a központ Egyházkarcsa.

Fehér Damáz (1913–1998)

Damáz már 1943-ban Komáromba került. A '45–'46-os iskolai évben teológia tanár volt, ugyanitt a teológián.⁴⁰ '46 őszétől '47 márciusáig Romu-áld mellett Komáromfüssön káplán volt, szlovák hitoktató. Mikor visszajött Komáromba, ő volt egyik fő missziós. 18 helyen volt, és '47 tavaszán, koranyáron, a munkára kitelepítettek látogatására Valterral ő is elment Cseh-és Morvaországba. Együtt kerültünk '949. május 28-án Znióváraljára, itt ő Znió melletti Pribócra (Příbovce) került. Ez nem volt plébánia, hanem Valcsa (Valča) filiája. Itt volt két és fél évig, és '51 karácsonyától '58 április végéig tótpárnai (Slovenské Pravno) plebános volt, onnét került egy évre a nagyszombati egyházmegyében lévő Magasmajtényba (Hrušov). Ez az Ipolyság fölött van, ez már a '38-as határba nem került vissza Magyarországra, tehát szlovák plébánia volt. Innét egy év múlva 12 évre, tehát '59-től '71-ig a Deáki közelében lévő Vághosszúfalura (Dlhá nad Váhom) helyezték. Vághosszúfalun szép működést fejtett ki. '71-ben került Királyrévra (Kráľov Brod), és Királyrévben a zsigárdi (Žihárec) plébániát is ellátta. Innét került aztán tavaly Szent Benedek napkor Deákiba.

40 Értsd: a Marianumban.

Czaczor Menyhért (1913–1982)

Czaczor Menyhért

Menyhért csak a front után jött haza Budapestről Komáromba. Itt még a gimnáziumban tanított, majd '945 október végétől '946 Szent Benedek napig teológiai tanár volt. Akkor került plebánosnak Kosútra. Beszéltem már arról, hogyan szereztük meg a kosúti plébániát. '948 október közepén el kellett hagynia Kosútot, és akkor a kitelepített nagymegyeri plebános helyébe az Alsó-Csallóközi járási székhelyre kapott beosztást. '950. június 8-án került mun-

katáborba, Novákyba, Nyitra novákra, itt volt szeptember 8-áig, akkor áthozták ugyan ilyen táborba, de már papi táborba Mocsonokra, ahol találkoztunk. Ugyanez év november 28-án egy évi börtönre ítélték Lipótvárra. Az év utolsó hónapját már a pozsonyi fogházban töltötte. Az elítélésének okát a vádlevélen láttam, egyik oka emlékszem: nem temetett el valakit, a másik, nagypénteki prédikációjában ez a kitétel volt: „Krisztus keresztségének ma is vannak ellenségei.” A harmadik, arra már nem emlékszem, az is valami hasonló ok volt. Utána öt év közös programunk volt, illetőleg nem mindig teljesen azonosan. Mert mikor Pozsonyból öt visszahozták, 1951. november 29-én akkor délután érkezett meg Mocsonokra. Ugyanaznap este a szerzeteseket riadóztatták, és elvitték bennünket Csehországba, annak az északi részébe, Liberec Reichenberg fölött Hejnice, németül Haindorf helységbe, szintén szerzetesi munkatáborba, egy volt ferences kolostorba. Itt ő csak három hónapot töltött, mert három hónappal korábban elvitték Osekre, németül Osegg, korábban nagy ciszterci apátság volt. Menyhért a táborban nagyon ügyes volt. Mocsonokon együtt voltunk a konyhán, majd amikor öt elvitték Lipótvárra, ott is megtalálta ügyességével és jó modorával a felettes közvetlen öröknek jóindulatát, úgyhogy a nehézségek közepette is, úgy amennyire tűrhetően érezte magát. Amikor Csehországba kerültünk komolyabb munkára, ő textilgyárba került. Pár hetes munkája után, a munka vezető mester azt mondta róla, „olyan rék szakmunkás, mintha már legalább 10–20 éve dolgozna a gyárban”. Onnét Osekre került, ahol a kolostor területén lévő sörgyárban dolgozott, illetőleg akkor ott már nem gyártottak sört, hanem üvegebe csak csapolták. Ott is nagyon jó munkaezőnek számított. Emlékszem rá, ott egy kisebb baleset érte, a szén-sav szétvetette az üveget, és megsebezte a bal kezét. Oszeken volt ’52 február végétől ’53 április végéig. Akkor kerültünk együtt Králikyba. Ez a térképen ott található, ahol a morva–szlovák és lengyel határ van. Egy héttel előtte szabadult ki a táborból ’955. január 18-án. Ekkor testvérbátyjához ment, Szimőre, Jedlik Ányos* szülőfalujába, aki ott plebános. Ott lakott a bátyjánál, mintegy gazdasszonykodott ott, remekül főzött, mikor kikerültem, én is meglátogattam őket. ’956. május 11-én plebánosi beosztást kapott a rozsnyói egyházmegyében Egyházassbástra. Ott volt ’58 október végéig, akkor áthelyezték öt négy évre Csoltóra, szintén ugyanazon egyházmegyébe, majd onnét ismét négy évre Pelsőre. ’966 október közepén ő is átjött a nagyszombati egyházmegyébe, és a volt bencés plebániát kapta meg, Romuáld egykori helyét. Romuáld után közvetlenül, Farkas László világi pap volt akkor ott a plebános. Attól vette ő át Komáromfűst és vezette éppúgy mint Romuáld, a csicsói plebániát is.

Hites Kristóf (1913–1999)

Hites Kristóf

Mikor mi idekerültünk Komáromba, Kristóf akkor már a komáromi tanári kar egyik legnépszerűbb tagja volt. Remekül tudott a fiatalokkal foglalkozni. A gimnázium megszűnése után, amikor misszióba kezdtünk járni, ő lett a legjobb szónok. Rendkívül népszerű misszionárius volt. Beszédjeire alaposan készült. Hatalmas könyvtárát, memóriáját nagyszerűen kihasználta. 1949-ben, mikor Szalay Jeromos* rendtársunk a kanadai kormánytól két beutazási engedélyt szerzett, mivel Pannonhalmáról nem tudtak rendtársat kijuttatni, nekünk küldte el, és Kristóf és Béni ennek alapján megkapták a hivatalos engedélyt a kiköltözködéshez.⁴¹

41 Hites Kristóf naplójában rögzítette a kiutazás részleteit. Ennek eredetijét a Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár Benedictina gyűjteménye, őrzi, jelzete: BK 903, VI. doboz.

*Woodside (Kalifornia) Bencés Perjelségének öt bencése
balról jobbra: Horváth Piusz, Barát Benignusz, Hites Kristóf,
Jávor Egon, Menezes Benedek*

Barát Benignusz

Kristóffal együtt Béni is kikerült. Béni előtte a komáromi gimnázium énektanára is volt. A szemináriumban is éneket tanított. Még elfelejtettem Kristófnál megjegyezni, a teológián ő a morálist tanította. Béni éneket tanított, és a gimnázium megszűnése után is megtartottuk a komáromi Szent András templomban a nyolcórás misét. Ez volt a legnépszerűbb, leglátogatottabb szentmise, amelyet mindig rendtárs végzett, az a rendtárs predikált és Béni orgonált. Közbe-közbe Béni is járt missziókba, és egyéb pasztorációs kíségetésre.

Thurzó Kálmán (1920–1996)

Mint már említettem Kálmánnal 1945. január 15-én együtt kerültünk Komáromba. Kálmán akkor már fölszentelt pap volt, így azonnal beállították a pasztorációba. Kisegített a komáromi plébánián. Amikor megindult a népmiszsiózás, sokfelé ő is részt vett a népmiszsióban. '947-ben aztán visszajött Magyarországra. A komáromi háznak én voltam a legfiatalabb tagja. 1945. január 15-én kerültem én is Komáromba. *Inter arma silent musae*,⁴² akkor kellett volna szakvizsgáznom. Ez elmaradt őszre. A teológiai vizsgát még Pannonhalmán tettem le, az első félévét. Utána a második félévről Pünkösöd táján átjöttem Pannonhalmára és itt vizsgáztam. Krizosztom főapát mondta is, hogy ezután ne jöjjen ilyenre, hisz ott van két teológus, ha másképp nem, el tudom ott is intézni a teológiai vizsgákat. Amint már említettem, erre aztán nem volt szükség, mert ősszel megnyílt a komáromi teológia, és én mint ötödéves az esztergomi nyolc kispappal együtt hallgattam az ötödév teológiai előadásait. Azt is említettem már, hogyan módosultak az óráim amiatt, hogy nem teljesen hasonló volt a tanterv az esztergomi és a pannonhalmi teológián. 1946. június 23-án szenteltek bennünket Pozsonyban. Előtte páter Závorszky jezsuita atya tartott lelkigyakorlatot nekünk. Fölszentelésem után Lucián mellett házfőnöki titkár voltam. Elégé megnőtt az adminisztráció a népmiszsiók miatt. Azonkívül helyettes házgodnok voltam, és készültem az őszi pedagógiai vizsgára Pestre. '946 decemberében letettem a pedagógiai vizsgákat Pesten. Közben engem is beosztottak diákjaink tanítására, és '46-tól, őszétől minden vasárnap Csalóközaranayosra jártam ki misézni és prédikálni. Azonkívül kórházlelkész is voltam. 1948. október 15-én kineveztek a komáromi plébániára káplánnak. Ez azt jelentette, hogy a székházban laktam és kosztoltam, teljesen a komáromi plébánián teljesítettem szolgálatot. A rám eső hittanórákat azonban ezt Lucián kikötötte, hogy ne én tanítsam hanem Kázmér és Béni, és ahelyett én a Székházban rendi beosztást is kaptam. A komáromi rendi beosztás nagyon nehéz volt főleg akkor, amikor Lestár prépost úr és Lestár Miska első káplán is elkerült Komáromból kényszerítő körülmények között. Tulajdonképpen Ondrusek Pista, a szlovák káplán volt megbízva a plébánia vezetésével, gyakorlatilag én voltam ott állandóan az irodában, és szinte minden ügyet nekem kellett intézni, az oda beosztott kedvesnővérrel, mint irodai munkaerővel.

42 Háborúban hallgatnak a múzsák (Latin – Cicero után: „Inter arma silent leges”. Háborúban hallgatnak a törvények. – Pro Milone IV, 10.).

*Tóth János Aldemár (1921–1986)
munkatáborban, breviárium imádkozás közben*

Saját magáról

'948. május 28-án kerültünk Znióváraljára. Ott azonnal én lettem a házgondnok. Szeptember elsejére kineveztek Vrickóra, Turócremetére adminisztrátornak. Továbbra is Znióváralján laktam, innen jártam ki a plebániámra. Vrickó előtte két évvel még 2700 lelkes szinkatolikus német falu volt. Ennek körülbelül a kilenctizedét kitelepítették, úgyhogy az ottmaradók részben még nem tudtak jól szlovákul, és én, aki még nem tudtam szlovákul, így tanítottam szlovákul a gyerekeket. Igen nehéz volt ott osztatlan iskolában tanítani, egyetlen teremben annyi gyereket. 1950. július 18-án, Frigyes napján Deákiba lekerültünk, a mocsonoki, előtte három nappal a nyitrai fogházba, majd három nap múlva a mocsonoki papi táborba. Ott voltam '951. november 29-ig. Mocsonokon a bezártságon kívül könnyű dolgunk volt, a konyhában voltam kiségitő, majd sóprésnél alkalmaztak, vagy kisebb-nagyobb munkákat, olvasgattunk, tanultunk. '951. november hó 29-én vittek át bennünket Csehországba, Hejnicére, Haindorfba. Itt aztán együtt voltam három hónapig Menyhérttel, és mikor őt elvitték, mi még maradtunk május 26-áig ugyanott, és akkor kerültünk át a ciszterci Osekre. Ott '953. április 26-áig voltunk. Tehát pontosan 11 hónapot töltöttünk Oseken. '953. április hó 26-ától '955. január 25-i kiszabadulásomig pedig Králikyban voltunk. Hejnicén én a fatelepen dolgoztam végig. Télen rendkívül nehéz munka volt, ottan csak öten dolgozunk szerzetesek, és egy-két civil munkaerő, de teljesen azonos körülmények között. Legtöbbször vagonokat raktunk, vagy rönkfával, vagy papírgyártásra előkészített méteres hasábokat. A táborokban minden Csehországban illetőleg Szlovákiában létező szerzetesrendekből voltak. Belül, a táboron belül egyáltalán nem szóltak bele hogy mivel töltjük az időt. Csak a táborból a munkába vezető úton volt velünk kíséző, csendőr, vagy máshol ez sem, de ott pedig, ha például szemorvoshoz kéredzkedtem, ott jött velem kíséző. Eléggé zsúfoltan laktunk. Általában egy szobában négyen, ami nem kis probléma volt, hisz a munkaruhánkat otthon szárítani kellett, és bizony nedves, esős időben, vagy télen, nem volt éppen kellemes a száradó ruhák, gumicsizmák áporodott szagában élni. Ellátásunk elég túrhető volt. Minden táborban szerzetes, laikus testvérek főztek. Természetesen csak abból tudtak főzni, amit a vezetőség számukra kiutalt. Igyekeztek amennyire lehetett ízletes tápláló ételt előállítani. Természetesen szükségünk volt pótlásra is. Ezért részben hazulról, akár Luciántól, akár Frigyesről, akár ismerősöktől és a rokonaimtól kapott csomagokból azt mindenkor Frigyesrel együtt testvériesen megosztottuk. Vagy pedig pénzen vettünk a kázinban ki-

egésztést. Erre azért is szükség volt, mert a reggeli, ami általában meleg kávéból állt, ezt korlátlan mennyiségben kaphattuk, de ez híg lötyty volt, és abból nyolc órát, néha nagyon nehezet dolgozni képtelenség lett volna. Ezért kénytelenek voltunk szinte minden pénzünket élelemre költeni. Mert mi szabályos fizetést kaptunk. Ez természetesen nem volt magas, és ebből levonták a lakásra és a kosztra a költségeket. A megmaradó összegből pedig ruházkodnunk is kellett. Ami a famunkánál nem kis tételt jelentett, mert nagyon nyűtte a ruhát. Abba a táborvezetés egyáltalán nem szólt bele, hogy szentmisét mondjunk. Így azt lehet mondani, hogy Nyitrán a fogházban töltött pár napon kívül, egész idő alatt, talán csak egy nap hagytam el a szentmisét. 48 ledolgozott óra után, szombaton délután már nem dolgoztunk, ilyenkor volt rendszerint a fürdés, takarítás, és a vasárnapot pedig részben olvasással, részben rekreációval töltöttük. Ilyenkor mindig Menyhérttel együtt valami kis kollációt⁴³ is rendeztünk magunknak. Nagy segítség és nagy öröm volt számomra Menyhért otléte. Derűs kedélye, rendkívül ügyes találatkonysága, ha volt is nehézség, mindenkor túl tudtuk magunkat azon tenni. Általában szemem miatt inkább vállaltam a nehezebb munkát is, csakhogy ne olyan helyre kerüljek, ahol a szememet túlságosan igénybevenné a munka. Emiatt kértem, hogy ne kerüljek a textilgyárba, pedig a fatelepen a munka sokkal nehezebb volt. Különösen télen hóviharak idején, mert a vagont meg kellett rakni, bármilyen rossz idő is volt, mert fekbért a vállalat nem akart fizetni. Mivel már a famunkát is ismertem, mikor átkerültünk Osekre, ott is a fűrésztelepre jelentkeztem. Mehettem volna nehézkéramia gyárba is, ahol vízvezeték csöveket, betongyűrűket készítettek. Én inkább a fűrésztelepen dolgoztam, itt, amikor keményfát hoztak, bizony sokkal de sokkal nehezebb volt, még mint az előző helyen. De a lakásunk, a környezet itt sokkal szebb volt. Az oseki apátság hatalmas kertje rendelkezésünkre állt munka után. Annyiban is jobb volt, hogy nagy könyvtár volt itt, úgyhogy elkezdtem rendszeresen csehül olvasni, hogy abba is belejőjjek. A szabadidőt igyekeztünk minél jobban kihasználni, például itt kezdtem átvenni újra a dogmatikát. Szemorvoshoz rendszeresen jártam a tábor minden szakaszán. Már Mocsonokról kétszer bekerültem a nyitrai kórház szemészeti osztályára, ahol Fodor főorvos úr nagyon lelkiismeretesen kezelte. Csehországban is két-három havonként eljutottam orvoshoz. Komolyabb probléma Oseken történt, mert egy időben a fűrésztelepen nagyon poros helyre kerültem, és a szememnek ez nagyon ártott, a por és a huzat. Akkor aztán két hónapig, benn a kolostor

43 Kolláció: program, együttlét – a latin „collatio” szóból.

kertjében lévő zöldségkertészetnél alkalmaztak. Králikyban pedig majorban dolgoztunk, silógödöröket ástunk, helyesebben csákányoztunk, mert a talaj tiszta szikla volt, majd téesz istállót építettünk. Az utolsó időt pedig Králikyban az állami birtok mezőgazdasági részében dolgoztunk. Aratásnál a kévüket szedtük össze, majd nyáron hónapokon keresztül szénával foglalatoskodtunk, és silóztunk. Azt nem lehet mondani, hogy túlon túl nehéz munka volt ez, sőt még jól is esett állandóan kint a hegyi levegőn dolgozni. Különösen akkor, amikor a nagy reggeli harmatok miatt déli 12-től este 8-ig dolgoztunk, és délelőtt még teljesen frissen legalább három óra szabadidőnk volt, amelyet igyekeztünk kihasználni. Itt aztán már rendszeresen olvastam csehül, tudományos könyveket is. Akkor már vásároltam cseh könyvet, többet is. Amikor kikerültem a táborból, az említett Fodor nyitrai főorvos úr bejuttatott, két ízben is a tátrai Nový Smokovec-i Szemszanatóriumba. Egyszer két hónapot, egyszer pedig négy hónapot tölthettem ott. Az ottani cseh főorvos szerint a tátrai levegő gyógyította a szembetegeket, én is éreztem, hogy jót tett. És annak köszönhetem, hogy rohamos gyengülés nem következett be. Természetesen most már gyengébb a szemem. De annak idején Korai professzor úr '943 februárjában attól félt, hogy a szemidegsorvadás átterjed a másik szememre is. Hála Istennek ez a mai napig nem történt meg. Kiszabadulásom óta Deákiban élek, itt igazi testvéri szeretetet tapasztaltam Frigyes részéről mindenkor. Most pedig Damáz plebánossága idején már hárman vagyunk az ősi deákmonostori konvent tagjai.

[Idáig a hangfelvétel]

FÜGGELÉK

Somorjai Ádám OSB összeállítása

A komáromi bencés szerzetesek 1950–1989 között⁴⁴

A deportálás időpontjában – 1949. május – Békés Gellért római prokurátor értesülése szerint – nyolc rendtárs tartózkodott a Komáromi Bencés Monostorban, Herczegh Frigyes Deákiban élt (1929-től egészen 1987-ben bekövetkezett haláláig), Németh Romuáld Komáromfüssön (Fiš, majd Trávník, 1941–1965), lelkipásztori munkakörben. Czuczor Menyhért Nagymegyeren/Veľký Meder⁴⁵ volt lelkipásztor (1948–1950), ezt követően börtönbe került. Hinn Damaszcén lelkész Nagymegyeren 1949–63, nyugállományban Komáromban 1963-tól.

Azok, akiket a csehszlovák csendőrség deportált, Kláštor pod Znievomba, Znióváraljába kerültek. Itt bekapcsolódhattak a környék szlovák falvainak lelkipásztori ellátásába. Znióváralja székhellyel pasztorált a házfőnök és főapáti helynök Bíró Lucián 1949–1954, Pataki Maurus 1949–1954, Szepesy (Nemcsik) Valter, aki mérgezés következtében halt meg Martinban (Turócszentmárton) 1949-ben. Zsilinszky Kázmér 1954–1957 Jan. Lehotán pasztorált. Znióváralja környékén pasztoráltak: Fehér Damáz 1949–1950 (Príbovce, Slovenské Pravno), Serédi György 1949–1960 (Bacuch, Trnie, Nedožery, Huta Kalinka), Tóth Aldemár 1949–1950 (Vrickó/Turócremete, majd munkatáborba került).⁴⁶ Amikor a helyzet konszolidálódott, sikerült közelebb kerülniük.

A bencés atyák közül elsőként Hinn Damaszcén került vissza Komáromba, ahol nyugdíjas éveit élte (1963–1973-ban bekövetkezett haláláig); Németh Romuáld úgyszintén nyugalomban (1971–1975-ben bekövetkezett haláláig); Bíró Lucián volt házfőnök és főapáti helynök 1970-től haláláig, 1989-ig élt Komáromban.

Deáki bencés plébániája formálisan 1977-ig volt a Pannonhalmi Nullius Apátság jurisdikciója alatt, amikor átkerült Trnavához. Itt Herczegh Frigyes volt a plébános 1976-ig, utána nyugalomba került és itt halt meg 1987-ben.

44 1919–1939 közöttre lásd SOMORJAI Á.: A komáromi/komárnói bencés rendház 1919 után, in: *A cseh-szlovákiai magyarság megpróbáltatásai vallási, politikai, kulturális téren, 1938–2018*, i. m.

45 1948–1991 között: Čalovo.

46 Adatok a következő kötetből: A Pannonhalmi Szent Benedek-rend névtára 1802–1986, összeállította *Berkó Pál és Legányi Norbert*, Győr 1986.

1972-ben Fehér Damáz segédlelkészként szolgált tíz éven át, 1982-ig. 1980-tól a Deáki születésű Serédi György élt otthon haláláig, 1983-ig. 1982-től Tóth Aldemár volt a lelképásztor egészen 1986-ban bekövetkezett haláláig.

Komáromfüss⁴⁷ bencés plébániája formálisan szintén 1977-ig tartozott a Pannonhalmi Nullius Apátság jurisdikciója alá, amikor átkerült Trnavához. Itt 1941–1965 között Németh Romuáld volt a lelképásztor, 1958–1978 között Czuczor Menyhért.

* * * * *

A komáromi bencés atyák munkakörei csoportosítva Áttekintés

Bencés atyák Komáromban (Komárno)

A felosztatott komáromi rendház volt tagjai

Bíró Lucián: 1922–39 tanár, 1945–49 házfőnök, vikárius (helynök), 1961–†1990.

Fehér Damáz: gimn. tanár Komáromban 1943–46, népmiszsióban Komáromban 1947–49, az újjászerveződő komáromi bencések előljárója 1990–94, †1998.

Hinn Damaszcén: 1963 nyug. †1973.

Németh Romuáld: 1971 nyug. †1975.

Bencés atyák Deákiban (Diakovce)

1929–76 Herczegh Frigyes

1972–82 Fehér Damáz segédlelkész

1980–nyug. Serédi György

1982–86 Tóth Aldemár

47 Szlovákul Trávník néven, 1927–1948 között Fiš néven.

A felosztatáskor (1949) lelkipásztori munkakörben voltak, tehát nem voltak a komáromi rendházban:

Hercegh Frigyes 1929–76 Deákiban

Németh Romuáld 1941–65 Komáromfüssön

Czuczor Menyhért Nagymegyér/Čalovo (ma Veľký Meder) 1948–50.

Hinn Damaszcén Nagymegyeren (Čalovo, ma Veľký Meder) 1949–63.

Felosztatást követően (1949) Znióváralja székhellyel pasztorálnak

Bíró Lucián 1949–1954

Pataki Maurus 1949–1954

Szepesy (Nemcsik) Valter †Turócszentmárton 1949

Zsilinszky Kázmér 1954–1957 Jan. Lehota

Felosztatást követően (1949) Znióváralja környékén pasztorálnak

Fehér Damáz 1949–1950

Serédi György 1949–1960

Tóth Aldemár 1949–1950

Príbovce, Slovenské Pravno

Bacúch, Trnie, Nedožery, Huta Kalinka

Vrickó/Turócremete, majd munkatábor

A komáromi bencés atyák nekrológiuma 1949-es (felosztatási) személyi állapot szerint 1949–1998

1. 1949 Szepesy (Nemcsik) Valter	1907	† Martin	42 éves
2. 1965 Pataki Maurus	1893	† Pozsony	72 éves
3. 1973 Hinn Damaszcén	1900	† Komárom	73 éves
4. 1975 Németh Romuáld	1899	† Budapest	76 éves
5. 1983 Serédi György	1911	† Deáki	72 éves
6. 1984 Czuczor Menyhért	1918	† Érsekújvár	66 éves
7. 1985 Zsilinszky Kázmér	1910	† Érsekújvár	75 éves
8. 1986 Tóth Aldemár	1921	† Pannonhalma	65 éves

9. 1987 Herczegh Frigyes	1903	† Deáki	84 éves
10. 1990 Bíró Lucián	1898	† Komárom	92 éves
11. 1998 Fehér Damáz	1913	† Komárom	85 éves

Életrajzok

Bencéséknél előbb a keresztnév, utána a szerzetesi név

Barát (Rissdorfer) Ferenc Benignusz (1916–1990) bencés 1934, rkat. pap 1939, hitoktató Gyórszentmártonban, 1940 Pannonhalmán, 1942-től Komáromban, tábori lelkész 1942–1944, 1949-től Kanadában, 1958-tól Woodside-ban.

Bálint István (1912–1994), rkat. pap 1940, Káplán Komáromban, 1943-ban Esztergom-Belvárosban, 1944-1945-ben a Marianum igazgatója, 1949-ben Keszegfalván plébános, 1955-től Szógyén (Svodín) plébániai kormányzója. 1992-től Magyarországon szolgált, Érd-Tusculanumban lakott nyugdíjasként

Bárány Anzelm (1911–1986), rkat. pap 1934, 1939–1940-ben volt a Marianum igazgatója. Számos helyen szolgált, leghosszabb ideig Budapest-Zugligetben 1958–1977 között.

Bekeő Alajos Benedek (1794–1846), bencés 1810, rkat. pap 1821, gimn. tanár Győrött 1815–19, hittan hallgató Pannonhalmán 1819–21, gimn. tanár Győrött 1821–22, Komáromban 1822–23, Sopronban 1823–25, Kőszegen 1825–28, Komáromban 1828–31, lelkész Füssön 1831–34, Deákiban 1834–46.

Berta Gyula Orbán (1893–1952), bencés 1912, rkat. pap 1917, bölcsészdoktor, gimn. tanár Komáromban 1917–28, Kőszegen 1928–30, Győrött 1930–48, nyugállományban Zalaapátiban 1948–49, kisegítő lelkész Ménfőcsanakon 1949–50, nyugállományban Pannonhalmán 1950–52.

Bíró (Boncsek) Géza Lucián (1898–1990), bencés 1915, rkat. pap 1922, gimn. tanár Komáromban 1922–39, házfőnök és igazgató Pápán 1939–45, házfőnök, igazgató és a főapát szlovákiai helyettese 1945. január–1949, internálva Kláštor p/Znievom (Znióvárálja) 1949–54, lelkész Malinován (Csék, Privigye környékén) 1954–61, Balonyban, Medvén és Nyáradon. 1961-től nyugállományban Komáromban.

Bognár Béla Jácint (szül. 1919), bencés 1940, 1945-ben elhagyta a rendet.

- Bognár Pál Cecil** (1883–1967) bencés 1899, rkat. pap 1906, gimn. tanár Komáromban 1906–9, Esztergomban 1909–10, Kőszegen 1910–12, egyetemi hallgató Budapesten 1912. őszén, bölcsészdoktor, 1926-ig gimn. tanár Komáromban, ezt követően Pápán 1926–27, Győrött 1927–29, Budapesten 1929–37, egyetemi tanár Pécsen 1937–41, Szegeden 1941–50, nyugállományban Szegeden 1950–65, Pannonhalmán 1965–67. – Csehszlovák állampolgársági kérvényét 1925-ben előljárói kérésre beadta ugyan, de visszavonta, mert nem akart maradni.
- Boldoghy József Máriusz** (1895–1957) bencés 1913, rkat. pap 1920, gimn. tanár Pápán 1920–28, főisk. tanár Pannonhalmán 1928–29, gimn. tanár Komáromban, 1929–30, ekkor megvonták tanítási engedélyét, házgondnok, 1930–31, majd gimn. tanár Pápán 1931–33, Budapesten 1933–39, Komáromban 1939–47, Pápán 1947–48, zárdalelkész Tiszaugon 1948–50, állami gimn. tanár Bicskén 1950–57.
- Csapó Gusztáv Antonin** (1867–1937), bencés 1888, rkat. pap 1894, gimn. tanár Komáromban 1893–96, Esztergomban 1896–1900, főisk. tanár 1900–1 és házgondnok Pannonhalmán 1901–3, gimn. tanár Pápán 1903–5, Kőszegen 1905–9, Esztergomban 1909–24, Komáromban 1924–37.
- Czuczor Ferenc Menyhért** (1913–1982) bencés 1932, rkat. pap 1937, egyetemi hallgató Prágában 1937–38, lelkész Bakonybélben 1938–41, teológiai hallgató Budapesten 1941–42, teológiai doktor, ugyanitt gimnáziumi tanár 1942–45, Komáromban 1945–46, lelkész Nemeskosúton (Košúty) 1946–48, Nagymenyeren 1948–50, munkatáborban 1950-től, szabadságvesztés 1950–51, ismét munkatábor 1951–55, lelkész Szimón (Zemné) 1955–56, Egyházasközpont (Nová Bašta) 1956–58, Csoltón (Čoltovo), Pelsőcön (Plešivec), Komáromfűsön 1958–78, nyugállományban és kisegítő lelkész Érsekújváron 1978–82.
- Čížik, Ján** (1916–1994), rkat. pap 1940, tanulmányok Bécsben, egyházjogi doktor 1947, a Pacem in Terris mozgalom funkcionáriusa 1970 után, általános helynök 1973, pápai prelátus.
- Danczi József Villebald** (1910–1977), bencés 1931, a teológiát a prágai Károly Egyetemen kezdte, rkat. pap 1936, egyetemi hallgató Pozsonyban és Budapesten 1936–41, bölcsészdoktor, gimn. tanár Pannonhalmán 1941–47, házgondnok és főiskolai tanár Pannonhalmán 1947–48, lelkész Balatonendrén 1949–51, állami gimn. tanár Győrött 1951–62, gimn. tanár és diákokotthoni főprefektus Pannonhalmán 1962–63, házfőnök és igazgató Győrött 1963–73, gimn. tanár Győrött 1973–77.

- Dobrovich** Ferenc Ágoston (1897–1945), bencés 1914, rkat. pap 1921, bölcsészdoktor, gimn. tanár Pannonhalmán 1921–22, Esztergomban 1922–23, Budapesten 1923–33, házgondnok is 1924–28, házfőnök és igazgató Pápán 1933–39, igazgató Komáromban 1939–44, betegállományban Pannonhalmán 1944–45.
- Endrédy** (Hadarics) Kálmán Vendel (1895–1981), ciszterci 1917, rkat. pap 1919, zirci apát 1939–1981.
- Epölyi** Flórián Mainrád (1856–1928), bencés 1874, rkat. pap 1880, hitszónok Pannonhalmán 1880–82, hitoktató Gyórszentmártonban 1882–84, segédjószágkormányzó Pannonhalmán 1884–85, lelkész Csanakon 1885–1915, Deákiban 1915–28.
- Farkas** Jenő (1922–1979), papköltő, rkat. pap 1946, káplán Nádszegen 1964–1976, majd lelkész Pozsonyban, Csicsón, Kiskeszin, Bajtán, plébános Nagymegyeren 1964–1976, ezt követően Albáron.
- Fehér** János Damáz (1913–1998), bencés 1931, rkat. pap 1936, gimn. tanár Komáromban 1936–39, hitoktató Zalaapátiban 1939–41, házgondnok is 1940–41, teológiai hallgató Budapesten, a római és az egyházjog doktora, majd lelkész Celldömölkön 1941–43, gimn. tanár Komáromban 1943–46, segédlelkész Komáromfüssön 1946–47, népmisszióban Komáromban 1947–49, lelkész Pribócon (Pribovce) 1949–51, Tótrónán (Slovenské Pravno) 1951–58, felsőszelin (Körtvélyes, Hrušov) 1958–59, Vághosszúfalun (Dlhá nad Váhom) 1959–71, Királyréven (Kráľov Brod) 1971–72, segédlelkész Deákiban 1972–83, lelkész Negyeden (Neded) 1983–1987, Izsán 1987–1990. Az újjászerveződő komáromi bencések előjárója 1994-ig.
- Fehér** Kálmán Ipoly (1842–1909), pannonhalmi főapát 1892-től.
- Fricsy** Ádám (1914–1998) jezsuita 1930, rkat. pap 1942, Pécssett hunyt el.
- Gácsér** Ambrus Kalazant (1877–1965), bencés 1896, rkat. pap 1901, gimn. tanár Sopronban 1901–8, lelkész Füssön 1908–9, Celldömölkön 1909–10, gimn. tanár Sopronban 1910–14, jószágkormányzó 1914–26, házgondnok Komáromban 1922–26, perjel Pannonhalmán és jószágkormányzó a komáromi kerületben 1926–29, főjószágkormányzó 1929–38 és balatonfüredi fürdőigazgató 1936–38, fürdőigazgató 1938–39 és jószágkormányzó, főjószágkormányzó 1939–46, nyugállományban Tihanyban 1947–50, lelkész Aszófőn 1950–64, nyugállományban Pannonhalmán 1964–65. – Csehslóvákiaiból 1926-ban utasították ki.

- Gidró** István Bonifác (1869–1958), bencés 1888, rkat. pap 1893, egyetemi hallgató Budapesten 1892–93, gimn. tanár Győrött 1893–94, Esztergomban 1894–1900, Komáromban 1900–21. igazgató ugyanott 1921–39, házfőnök is 1923–40, tihanyi apát 1940. 1950. nov. 27-től Pannonhalmán.
- Gosztonyi** Lajos Nándor (1891–1950), bencés 1910, rkat. pap 1917, gimn. tanár Komáromban 1917–23, ekkor kiutasították Csehszlovákiából. Lelkész Bakonybélben 1923–24, gazdasági akadémiai hallgató Magyaróváron 1924–26, jószágkormányzó Győrött 1926–29, Zalaapátiban 1929–31, 1930–31-ban házgondnok is, majd jószágkormányzó Celldömölkön 1931–32, Pannonhalmán 1932–38, Pápán 1938–42, ismét Celldömölkön 1942–43, alperjel Zalaapátiban 1943–46, jószágkormányzó is 1943–45, házgondnok Tihanyban 1946–47, fürdőkorm. Balatonfüreden 1947–48, számvevő Pannonhalmán 1948–49, betegállományban Kőszegen 1949–50.
- Gödör** Géza Kapisztrán János (szül. 1877), bencés 1895, rkat. pap 1902, gimn. tanár Győrött 1903–4, segéd házgondnok Pannonhalma, 1904–8, gimn. tanár Esztergomban 1905–11, 1908-tól házgondnok is, szőlő és pincegazdaság felügyelő Pannonhalmán 1910–11, házgondnok is 1911–24, gimn. tanár Komáromban (megvonták tanítási engedélyét) 1928–30, házgondnok. 1936. jan. 1-jén nagyszombati egyházmegegyés pap lett.
- Gulyás** Kálmán Elek (1831–1906) bencés 1848, rkat. pap 1855. hitszónok Pannonhalmán 1855–56, gimn. tanár Esztergomban 1856–73, lelkipásztor Füssön 1873–77, Deákiban 1877–99, házgondnok Celldömölkön 1899–1901, nyugállományban Celldömölkön 1901.
- Hajdú** István Lukács (1898–1960), rkat. pap 1921, bölcsészdoktor, gimn. tanár Komáromban 1921–47, igazgató Pannonhalmán 1947–48, főiskolai tanár 1948–50, gimn. tanár Pannonhalmán 1950–60.
- Herczegh** (1914-ig Princz) Rezső Frigyes (1903–1987) bencés 1921, rkat. pap 1928, bölcsészdoktor, hitoktató Celldömölkön 1928–29, lelkész Deákiban 1929–76.
- Hinn** Ferenc Damaszcén (1900–1973) bencés 1920, rkat. pap 1928, segédlelkész Celldömölkön 1928–29, lelkész és házgondnok Tihanyban 1929–30, gimn. tanár Kőszegen 1930–32, házgondnok is 1931–32, számvevő Pannonhalmán 1932–33, helyettes titkár 1933–34, gimn. tanár Győrött 1934–41, Kőszegen 1941–43, Komáromban 1943–49, lelkész Nagymenyeren (Čalovo, Veľký Meder) 1949–63, nyugállományban Komáromban 1963-tól.
- Hites** (Hrotkó) Imre Kristóf (1913–1999), bencés 1934, rkat. pap 1938, gimn. tanár Sopronban 1942, majd Komáromban 1943, 1949-től Kanadában,

- 1957-től Woodside-ban, gimn. igazgató 1994, a Csehszlovákiai Magyarok Nemzeti Bizottmányának alelnöke, majd elnöke, 1994-től Pannonhalmán.
- Horváth Béla Cézár** (1872–1940), bencés 1889, rkat. pap 1896, bölcsész-doktor, gimn. tanár Győrött 1896–97, esztergályi hitelemző és könyvtáros Zalaapátiban 1897–1898, gimn. tanár Pápán 1898–1909, Sopronban 1909–10, Komáromban 1910–40, esperes is 1936–38.
- Horváth László Pius** (1930–2018), bencés 1948, rkat. pap 1953, segédlelkész Écsen, majd 1955-től Koroncón, 1956-tól Fribourgbán, a domonkos egyetemen, 1960-tól Woodside bencés perjelségében tanár, 1974–1976 között perjel. – Mivel az Egyesült Államokban élt, nevét Pius-nak írta.
- Jantausch, Pavol** (1870–1947), 1893-tól r. k. pap, 1922. május 29-étől Trnava apostoli kormányzója, 1925. március 30-ától c. prienei püspök, fölszentelve 1925. június 14-én.
- Jedlik István** Anyos (1800–1895), bencés 1817, rkat. pap 1825, bölcsész-doktor, gimn. tanár Győrött 1822–23, helyettes házgonnok Pannonhalmán 1823–25, gimn. tanár Győrött 1825–31, akadémiai tanár Pozsonyban 1831–40, egyetemi tanár Pesten 1840–78, nyugállományban Pannonhalmán 1878–95.
- Kelemen Ferenc** Krizosztom (1884–1950), bencés 1903, rkat. pap 1910, gimn. tanár Pápán 1910–16, lelkész Nyalkán 1916–26, gimn. tanár Budapesten 1926–28, házfőnök és igazgató Győrött 1928–29, főapáti koadjutor 1929–33, főapát 1933–50, 1947-től Brazíliában és USA-ban.
- Király József** (1737–1825) Komárom város szülöttje volt. A teológiát Nagyszombatban végezte, Dunamocson plébános 1764, majd Udvardon 1794. 1805-től esztergomi kanonok és a nagyszombati papnevelő intézet rektora. 1807-től pécsi püspök. Jótékony célra számos alapítványt tett.
- Király József** (1897–1960), esperes, plébános, országgyűlési képviselő. Teológiai tanulmányait Bécsben végezte, a Pázmáneum növendékeként 1918–1922. Rkat. pap 1921. Káplán Tallóson, majd 1922-től Diószegen. 1923-ban Komáromban a kisszeminarium prefektusa és spirituális. 1927-ban kormányzó Dunahidason, 1928-ban Csicsón, ahol 1929-től plébános. 1936-tól espereshelyettes, 1937-től esperes. 1939–1945 között az Egyesült Felvidéki Magyar Párt meghívott és a Magyar Nemzeti Párt országgyűlési képviselője. A nyilasok letartóztatták. 1945-ben visszakerült Csicsóra, 1946-ban bebörtönözték, 1948-ban toloncolták Magyarországra, káplán Budapest Ferencvárosban.

- Lazik**, Ambróz (1897–1969), rkat. pap 1922, apostoli kormányzó 1947, c. püspök 1949.
- Lestár** István (1899–1973), teológiai doktor, rkat. pap 1922, Pozsonypüspökin káplán 1925, Komáromban káplán 1925, a Marianum katolikus fiúinternátus és felvidéki magyar kisszeminarium igazgatója 1929, plébános 1937, sági c. prépost 1939.
- Machácsek** Pál (1887–1969), rkat. pap 1911, pápai káplán, plébános, kanonok, politikus, országgyűlési képviselő, a Ludová Straná párt főtitkára, a *Slovák* c. folyóirat szerkesztője.
- Meszlényi** Alajos Lambert (1874–1950), bencés 1892, rkat. pap 1899, gimn. tanár Esztergomban 1899–1902, Sopronban 1902–5, Győrött 1905–11, házgondnok Pannonhalmán 1911–12, lelkész Tárkányban 1912–14, házfőnök és igazgató Győrött 1914–21, jószágkormányzó Zalaapátiban 1921–26, főjószágkormányzó Pannonhalmán 1926–29, a csehszlovák hatóságok nem engedélyezték beutazását mint Deáki plébános. Főpénztáros 1929–30, lelkész Csácsbozsokon 1930–36, főpénztáros 1936–40, fűrdőigazgató Balatonfüreden 1940–41, perjel Tihanyban 1941–50.
- Móroc** Pál Emilián (1861–1930), bencés 1878, rkat. pap 1885, hitszónok Pannonhalmán 1885–86, gimn. tanár Pápán 1886–93, Komáromban 1893–94, Esztergomban 1894–95, magiszter, prefektus és spirituális Pannonhalmán 1895–1903, alperjel, esperes 1903–12, igazgató Komáromban 1912–21, házfőnök is 1920–23, perjel Celldömölkön 1923–30 házgondnok is 1928–30.
- Nagy** Antal Vencel (1897–1995), bencés 1916, rkat. pap 1921, gimn. tanár Pápán 1921–23, Kőszegen 1923–27, gazdasági akadémiai hallgató Magyaróváron 1927–30, jószágkormányzó Pannonhalmán 1930–31, főszámvevő 1931–38, jószágkormányzó Győrött 1938. aug.–okt. majd Komáromban 1938–45, Ölbőpusztán 1945–49, gazd. ügyintéző Pannonhalmán 1949–57, kertgondnok 1957–58, gazdaságvezető 1958–71, 1971-től nyugállományban Pannonhalmán.
- Nemcsik** Károly Valter, lásd: **Szepesy**
- Németh** János Romuáld (1899–1975), bencés 1916, rkat. pap 1923, gimn. tanár és segédlelkész Pannonhalmán 1923–24, Esztergomban 1924–26, Sopronban 1926–28, lelkész Zalaapátiban 1928–30, lelkész Kajáron 1930–41, Komáromfűssön 1941–65, nyugalomban Helembán 1965–71, nyug. Komárnóban 1971–75.
- Németh** Mihály Vilmos (1843–1912), bencés 1861, rkat. pap 1868, gimn. tanár Pápán 1868–72, Komáromban 1872–95, Sopronban 1895–97, lelkész

- Tárkányban 1897–99, Gyórszentivánon 1899–1908. nyugállományban Tihanyban 1908–10, perjel is 1910–12.
- Palkovich** Viktor (1850–1930), rkat. pap 1873, segédlelkész Egegen, Vadker-
ten, Patakon, Balassagyarmaton és Ipolyságon. 1881–1886 között Eszter-
gom Szentgyörgymező plébánosa, Gútán plébános 1890–1927 – kerületi
esperes 1886–1925 – a kisebbségi magyarság egyik szervező egyénisége,
parlamentari képviselő is. 1926-ban először, 1927-ben másodszer kiutasít-
ották Csehszlovákiából. Élete utolsó éveit Győrött élte. Számos teológiai
értekezést írt.
- Panghy** István Özséb (1851–1935), bencés 1869, rkat. pap 1876, hitszónok
Pannonhalmán 1876–77, gimn. tanár Komáromban 1877–83, ideigl. nyug-
állományban Tihanyban 1883–84, gimn. tanár Esztergomban 1884–1904,
pénztáros Pannonhalmán 1904–27, tanár is 1906–17, nyugállományban
1927–35.
- Pataki** Pál Maurus (1893–1965), bencés 1911, rkat. pap 1916, gimn. tanár Pá-
pán 1916–21, Komáromban 1921–49, segédlelkész Znióváralfján 1949–54,
Privigyén 1954–59, nyugállományban Pezinokban (Bazin).
- Práček** József Antonin (1800–1879), bencés 1815, rkat. pap 1825, gimn. ta-
nár Pozsonyban 1821–23, hittan hallgató Pannonhalmán 1823–25, gimn.
tanár Sopronban 1825–29, könyvtáros Tihanyban 1829–32, rendi növen-
dékek tanára Pannonhalmán 1832–46, lelkész Deákiban 1846–66, rendházi
lelkiatya Győrött 1866–79.
- Saly** Jenő Brunó (1864–1935), bencés 1882, rkat. pap 1889, gimn. tanár Pápan
1889–90, Sopronban 1890–92, egyetemi hallgató Budapesten 1892–93,
1893–1909. gimn. tanár Győrött, 1893–96 templomgondnok is, majd lel-
kész Füssön 1909–1935.
- Serédi** Mihály Marcell (1867–1902), bencés 1886, rkat. pap 1893, hitszónok
Pannonhalmán 1893–95, gimn. tanár Győrött 1895–96, Esztergomban
1896–1900, betegállományban Celldömölkön.
- Serédi** Miklós György (1911–1983), bencés 1930, rkat. pap 1935, egyete-
mi tanulmányok Prágában 1935–41, Budapesten 1941–42, segédlelkész
Celldömölkön 1942–45, gimn. tanár Esztergomban 1945–49, gimn. tanár
Komáromban 1949–60. Lelkész a besztercebányai egyházmegyében, a
következő helyeken: Bacuch, Trnie, Nedožery, Vígľašská Huta-Kalinka
1960–80, majd a nagyszombati apostoli kormányzóság, 1977 után érsekség
területén: Lég (Lehnice), Egyházkarcsa (Kost. Kračany), Baka. 1980–83,
nyugállományban Deákiban.

- Serédi** (Szapucsek) György Jusztinián (1884–1945), bencés 1901, rkat. pap 1908, neves egyházmegyei, 1927-től esztergomi érsek, bíboros hercegprímás.
- Rezner** Gábor Tibold (1874–1942), bencés 1893, rkat. pap 1899, gimn. tanár Sopronban 1899–1902, 1901–2 között templomgondnok is, főiskolai tanár és segédlevéltáros Pannonhalmán 1902–5. gimn. tanár Sopronban 1905–14, jószágkormányzó Győrött 1914–26, Zalaapátiban 1926–29, Pannonhalmán 1929–31, ismét Győrött 1931–38, főjóságkormányzó Pannonhalmán 1938–39, fürdőkormányzó Balatonfüreden 1939–40, a rendi gazdasági tanács tagja Győrött 1940–42.
- Sárosy** Egyed Etel (1881–1940), bencés 1897, rkat. pap 1904. gimn. tanár Esztergomban 1904–13, Komáromban 1913–39. házgondnok is 1913–22, valamint 1938–39-ben, házgondnok Tihanyban 1939–40.
- Škrábik**, Andrej (1882–1950), 1939-től segédpüspök Nyitrán, 1941-től koadjutor, 1943-tól megyéspüspök Besztercebányán.
- Sólymos** László Szilveszter (1920–2006), bencés 1937, rkat. pap 1943, betegállományban 1943–44, gimn. tanár Kőszegen 1945–48, az állami iskola hittanára ugyanott 1948–50, segédlelkész 1950–51, szabadságvesztés 1951–56, teológiai hallgató Budapesten 1957–59, teol. doktor, főisk. tanár és növendék prefektus Pannonhalmán 1959–67, főisk. tanár és növendék prefektus Budapesten 1967–69. főisk. tanár Pannonhalmán 1969-től, helyettes házgondnok 1972–73, házgondnok 1973–74. gyűjtemények őre is 1974-től, tanulmányi ház elöljárója Budapesten, házgondnok és a Szent Szabina-kápolna lelkiigazgatója 1984–88, a Pázmány Péter Hittudományi Akadémia levelező tagozatán tanár 1984–1999, rendi gyűjtemények gondozója 1988-tól.
- Szalay** István Jeromos (1896–1964), bencés 1914, rkat. pap 1921, bölcsész-doktor, gimn. tanár Pápán 1921–25, tanulmányúton Párizsban 1925–26, ismét gimn. tanár Pápán 1926–29, főisk. tanár Pannonhalmán 1929–43, Párizsban 1943–64.
- Szennay** József András (1921–2012), bencés 1939, rkat. pap 1944, a Pázmány Péter Hittudományi Akadémián könyvtárosa 1950-től, majd a fundamentális teológia nyilvános rendes tanára 1965-től, a Teológia c. folyóirat főmunkatársa 1968, felelős szerkesztője 1971–1995, pannonhalmi főapát 1972–1991.
- Szepesy** (Nemcsik) Károly Valter (1907–1949), bencés 1925, rkat. pap 1931, gimn. tanár Komáromban 1931 (ekkor megvonták tanítási engedélyét),

- házigazgató 1931–36, 1934–35, lelkész Komáromfüssön 1936–41, Bakonybélben 1941–42, fürdőigazgató Balatonfüreden 1942–45, gimn. tanár Komáromban 1945–49, 1949 őszétől lelkész Znióvárálján.
- Szivós** Bálint Donát (1898–1973), bencés 1915, rkat. pap 1922, bölcsészdoktor, gimn. tanár Komáromban 1922–1924, gimn. tanár és hitoktató, majd 1925-től főiskolai tanár Pannonhalmán, 1929-től gimn. tanár Budapesten. 1944–1946 között házfőnök és igazgató, valamint gimn. tanár Esztergomban, 1948–1951 között segédlelkész a Józsefvárosi Plébániatemplomban, 1951–52-ben nyugalomban Budapesten, 1952-től Pannonhalmán. – Cseh-szlovákiából 1923-ban utasították ki.
- Szunyogh** János Xavér Ferenc (1895–1980), bencés 1913, rkat. pap 1918, bölcsészdoktor, gimn. tanár Komáromban 1918–20, tábori lelkész Újkomáromban 1920–21, számvető Pannonhalmán 1921–22, gimn. tanár Kőszegen 1922–28, Budapesten 1928–48, lelkész Budapesten a Szent Szabina-kápolnában 1948–61, szabadságvesztés 1961–63, nyugállományban Pannonhalmán 1963–80. Számos liturgikus és szerzetesi lelkiségi könyv írója és fordítója, a Szunyogh-misszálé szerkesztője. – Komáromból 1920. július 31-i dátummal utasították ki.
- Thurzó** Árpád Kálmán (1920–1996), bencés 1939, rkat. pap 1944, gimn. tanár Komáromban 1944–47, Kőszegen 1947–48, lelkész Kőszegpatyon 1948, Veszprémvarsányban 1948–59, Gyórszentivánban 1959–66, szabadságvesztés 1966–67, lelkész Bársonyoson 1967–85, nyugállományban 1985-től.
- Tóth** Sándor Aladár (1884–1936), bencés 1901, rkat. pap 1907. jún. 29, gimn. tanár Pápán 1907–9, Komáromban 1909–12, házigazgató is 1910–12, egyetemi hallgató Budapesten 1912–13. főisk. tanár Pannonhalmán 1913–36.
- Tóth** János Aldemár (Deáki, 1921–Pannonhalma/Győr 1986), bencés 1940, teológiai hallgató Pozsonyban 1945–46, rkat. pap 1946, gimn. tanár és segédlelkész Komáromban 1946–49, lelkész Vrickóban 1949–50, munkatáborban 1950–55, segédlelkész 1955–67, nyugállományban 1967–82, lelkész Deákiban 1982–86. január.
- Tóth** István Zoltán (1905–1984), esperes plébános, Ebeden 1938–1978.
- Tóth** K. János (1909–1998), rkat. pap, filozófiai, teológiai doktor, miniszteri referens, lateráni kanonok.

- Vaszary** Ferenc Kolos (1832–1915), bencés, győri házfőnök és igazgató 1869, pannonhalmi főapát 1885, bíboros hercegrímás 1891–1912, történész, az MTA igazgató tagja.
- Vlasics** Ernő Róbert (1898–1969), bencés 1915, rkat. pap 1922 gimn. tanár Komáromban 1922–24. Budapesten 1924–28, nevelő Lequetióban 1928–29, gimn. tanár Sopronban 1929–31, házgondnok Pannonhalmán 1931–32, lelkész Tényőn 1932–61, nyugállományban Pannonhalmán 1961–69. – Csehszlovákiából 1923-ban utasították ki.
- Wargha** Boldizsár Samu (1844–1927) bencés 1862. rkat. pap 1869, bölcsész-doktor, gimn. tanár Esztergomban 1869–91, alperjel, esperes, főiskolai igazgató Pannonhalmán 1891–99, lelkész Deákiban 1899–1915, alperjel Zalaapátiban 1915–27.
- Weber** József Dénes (1804–1885), bencés 1820, rkat. pap 1827, gimn. tanár Sopronban 1827–30, hitszónok Győrött 1831–32, teológiai tanár Pannonhalmán 1832–48, házfőnök és igazgató Pápán 1848–55. perjel, jószágkormányzó és házgondnok Bakonybélben 1855–66, lelkész Deákiban 1866–77, rendházi lelkiatya Komáromban 1877–85.
- Zsilinszky** Antal Kázmér (1910–1985), bencés. 1929, rkat. pap 1934, gimn. tanár Komáromban 1934–38, egyetemi hallgató Budapesten 1938–39, lelkész Veszprémvarsányban 1939–40, egyetemi hallgató Budapesten 1940–43, gimn. tanár Komáromban 1943–49, segédlelkész Znióváralján 1949–54, lelkész Janova Lehotán (Jánosgyarmat) 1954–57, Taksonyfalván (Matúškovo) 1957–66, Vágán (Váhovce) 1966–67, Bakán 1967–77, nyugállományban és kiegészítő lelkész Érsekújváron (Nové Zámky) 1977–85.

Irodalom

- A Komáromi Szent Benedek-rendi Katolikus Gimnázium Évkönyve az 1938–1939. iskolai évről. (290. év.) Közzéteszi: Gidró Bonifác igazgató. Komárom, 1939.
- A Pannonhalmi Szent Benedek-rend Névtára 1802–1986. szerk. Berkó Pál – Legányi Norbert OSB, Győr 1987.
- ALAPI Gyula: *Az Aranyosi Aranyossy család*, in: Levéltárosok lapja 1 (1914), 1. sz. 1-5. lap.
- ANGYAL Béla: „...Engedjenek népem javára munkálkodni...” Palkovich Viktor életútja (1850–1930), Palkovich Viktor Társulat, Gúta 2010. (Gutta cavat lapidem)
- BEKE Margit: *Az Esztergomi (Esztergom-Budapesti) Főegyházmegye papsága 1892–2006*. Szent István Társulat, Budapest 2008.
- BENCZE Dávid: Csehszlovákiai magyar katolikus lelkészek helyzete és szerepe a jogfosztottság éveiben, in: *Ingenia Hungarica II. Tanulmányok a II. Kárpát-medencei Szakkollégiumi Konferencia előadásaiból*. Főszerk. Horváth László, Szerk. Ternovác Bálint. ELTE Eötvös József Collegium, Budapest 2016. 115–155.
- CSATHÓ Kálmán: *Ilyeneknek láttam őket: Régi Nemzeti Színházi arcképalbum*. Budapest 1957.
- GAÁL Jóska: Tóth János Aldemár: A pannonhalmi gazdálkodás története a XVIII. század derekán. Recenzió 2020. június 23-án, internetes elérhetőség: <http://www.terahirujsg.sk/rovatok/konyvajanlo/toth-janos-aldemar-a-pannonhalmi-gazdalkodas-tortenete-a-xviii-szazad-derekan/>
- HAJDÚ Lukács: *Emlékezzünk!*, in: *A Komáromi Szent Benedek-rendi Katolikus Gimnázium Évkönyve az 1938–1939. iskolai évről*. (290. év.) Közzéteszi: Gidró Bonifác igazgató. Komárom, 1939. 3–19.
- Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska*, Lúč, Bratislava 2000.
- Miatyánk. Imádságos és énekeskönyv katolikus keresztény hívek számára*. Összeállította Bíró Lucián OSB, Nagyszombat 1949. 526 lap; 1966. 10. kiadás, 196 lap; 1969. 12. kiadás, 511 lap; 1974. 15. kiadás, 496 lap;
- Miatyánk. Imádságos és énekeskönyv a megújított liturgia szerint katolikus keresztény hívek számára*, Komárom, 1988. 20. kiadás, 527. lap.

- NÉMETH Vilmos: *Néhai Király József pécsi püspökről, Komárommegye és város nagy jótevőjéről való emlékezés*. Komárom 1886.
- NÉMETH Vilmos: *Néhai Király József pécsi püspök által Komárommegye kath. nemes ifjúsága részére tett iskolai ösztöndíjalapítvány története 1849-től 1861-ig, az alkotmány visszaállásáig*. Komárom 1892. 72 lap. Új kiadás: 1893. 83 lap.
- SOMORJAI Ádám: *Visitatio apostolica Institutorum Vitae consecratae in Hungaria, 1927–1935. A magyarországi szerzetesrendek apostoli vizitációja*, Pannonhalma 2008. (Rendtörténeti Füzetek 13.)
- SOMORJAI Ádám: *Magyar bencések Nyugaton, 1931–1992. Rend- és jogtörténeti vázlat*, in: *Collectanea Sancti Martini. A Pannonhalmi Főapátság Gyűjteményeinek Értesítője I.* Pannonhalma 2013. 325–352.
- SOMORJAI Ádám: *Kelemen Krizosztom pannonhalmi főpát emigrációs éve (1947–1950). Különös tekintettel a Magyar Bencés Kongregáció jogfejlődésére* (Pannonhalmi apátok és főapátok 1), METEM, Budapest 2014.
- SAMODAI Éva – SOMORJAI Ádám – SZABÓ Márton OSB: *Sólymos Szilveszter (1920–2006) egyháztörténész méltatása és publikációi*, in: *MEV 28* (2016), 1-4. szám, 231–238.
- SOMORJAI Ádám: *A Komáromi Bencés Monostor önállósítására való törekvések 1945 után és a monostor felosztatása*, in: *Collectanea S. Martini. A Pannonhalmi Főapátság Gyűjteményeinek Értesítője IV.*, 2016. 163–175.
- SOMORJAI Ádám: *A Szláv Bencés Kongregáció rövid története*, in: *Collectanea S. Martini. A Pannonhalmi Főapátság Gyűjteményeinek Értesítője V.*, 2017. 153–168.
- SOMORJAI Ádám: *A komáromi/komárnói bencés rendház 1919 után*, in: *A cseh-szlovákiai magyarság megpróbáltatásai vallási, politikai, kulturális téren, 1938–2018. A Szegeden 2019. február 26-án tartott nemzetközi konferencia szerkesztett anyaga*. Szerk. Zombori István, METEM, Budapest 2020.
- SOMORJAI Ádám: *Magyar bencések Nyugaton, 1931–2018. Függelék: Polgár Vilmos OSB: Az evansburgi farm vétele és kezelésének története (1946–1966)*. Főiskolai jegyzet, Pannonhalma 2021. 60 lap.
- SOMORJAI Ádám: *A Pannonhalmi Szent Benedek-rend és Trianon*, in: *Trianon és az egyházak*. Szerk. Zombori István, METEM, Budapest 2023. 561–589.

- SZTYAHULA László: *A csehszlovákiai magyar katolikus egyház története 1918–1950*, Kéménd 2013.
- VÁRSZEGI Asztrik: *A pannonhalmi bencések élete Komárom városában a Csehszlovák Közársaságban majd Szlovákiában*. in: Jakubčín, Pavol: *Likvidácia reholí, Ústav pamäti národa*, Bratislava, 2010. 210–214.
- VÁRSZEGI, Asztrik: *Život pannonhalských benediktínov v meste Komárno v Československej republike a neskôr na Slovensku (1812 – 1945 – 1989)*, in: Jakubčín, Pavol: *Likvidácia reholí, Ústav pamäti národa*, Bratislava, 2010. 205–209.

Említett bencések keresztnév ábécérendjében

Az egyes bencés életrajzokra lásd: *A Pannonhalmi Szent Benedek-rend Névtára 1802–1986.* szerk. BERKÓ Pál – LEGÁNYI Norbert OSB, Győr 1987.

1. Aladár	Tóth Sándor Aladár (1884–1936)
2. Antonin	Csapó Gusztáv Antonin (1867–1937)
3. Aldemár	Tóth János Aldemár (1921–1986)
4. András	Szennay József András (1921–2012), pannonhalmi főapát
5. Antonin	Prácsek József Antonin (1800–1879)
6. Ágoston	Dobrovich Ferenc Ágoston (1897–1945)
7. Ányos	Jedlik István Ányos (1800–1895)
8. Benedek	Bekeő Alajos Benedek (1794–1846)
9. Benignusz	Barát (Rissdorfer) Ferenc (1916–1990)
10. Bonifác	Gidró István Bonifác (1869–1958)
11. Brunó	Saly Jenő Brunó (1864–1935)
12. Cecil	Bognár Pál Cecil (1883–1967)
13. Cézár	Horváth Béla Cézár (1872–1940)
14. Damaszcén	Hinn Ferenc Damaszcén (1900–1973)
15. Damáz	Fehér János Damáz (1913–1998)
16. Dénes	Weber József Dénes (1804–1885)
17. Donát	Szivós Bálint Donát (1898–1973)
18. Elek	Gulyás Kálmán Elek (1831–1906)
19. Emilián	Móroc Pál Emilián (1861–1930)
20. Etel	Sárosy Egyed Etel (1881–1940)
21. Frigyes	Herczegh Rezső Frigyes (1903–1976)
22. György	Serédi Miklós György (1911–1983)
23. Ipoly	Fehér Kálmán Ipoly (1842–1909), pannonhalmi főapát
24. Jácint	Bognár Béla Jácint (szül. 1919)
25. Jeromos	Szalay István Jeromos (1896–1964)
26. Jusztián	Serédi (Szapucsek) György Jusztián (1884–1945), bíboros
27. Kalazant	Gácsér Ambrus Kalazant (1877–1965)
28. Kapisztrán	Gödör Géza Kapisztrán János (szül. 1877)
29. Kálmán	Thurzó Árpád Kálmán (1920–1996)
30. Kázmér	Zsilinszky Antal Kázmér (1910–1985)
31. Kolos	Vaszary Ferenc Kolos (1832–1915), bíboros
32. Kristóf	Hites (Hrotkó) Imre Kristóf (1913–1999)

33. Krizosztom Kelemen Ferenc Krizosztom (1884–1950), pannonhalmi főapát
34. Lambert Meszlényi Alajos Lambert (1874–1950)
35. Lucián Bíró (Boncsek) Géza Lucián (1898–1990)
36. Lukács Hajdú István Lukács (1898–1960)
37. Mainrád Epölyi Flórián Mainrád (1856–1928)
38. Marcell Serédi Mihály Marcell (1867–1902)
39. Maurusz Pataki Pál Maurus (1893–1965)
40. Máriusz Boldoghy József Máriusz (1895–1957)
41. Menyhért Czuczor Ferenc Menyhért (1913–1982)
42. Nándor Gosztonyi Lajos Nándor (1891–1950)
43. Orbán Berta Gyula Orbán (1893–1952)
44. Özséb Panghy István Özséb (1851–1935)
45. Pius Horváth László Pius (1930–2018)
46. Róbert Vlasics Ernő Róbert (1898–1969)
47. Romuáld Németh János Romuáld (1899–1975)
48. Samu Wargha Boldizsár Samu (1844–1927)
49. Szilveszter Sólymos László Szilveszter (1920–2006)
50. Tibold Rezner Gábor Tibold (1874–1942)
51. Valter Szepes (Nemcsik) Károly Valter (1907–1949)
52. Vencel Nagy Antal Vencel (1897–1995)
53. Villebald Danczi József Villebald (1910–1977)
54. Vilmos Németh Mihály Vilmos (1843–1912)
55. Xavér Szunyogh János Xavér Ferenc (1895–1980)

Személynévmutató

OSB: bencés; SJ: jezsuita; Rev.: reverend, föltisztelendő (pap)

- Alapi Gyula 27, 27j
Alapi Gyula, ifj. 27j
Angyal Béla 75, 79
Aranyosi Endre 27, 27j; Aranyossy család, 27j
Ardo Frédi 37
Árpádok, Árpád-ház 37
- Barát** (Rissdorfer) Ferenc Benignusz OSB, Béni 14, 14j, 16, 28, 57, 58, 59, 61, 69, 83
Bálint István, Rev. 25, 69
Bánsági Vince 41
Bárány Anzelm, Rev. 25, 69
Bekeő Alajos Benedek OSB 9, 10, 69, 83
Berta Gyula Orbán OSB 13, 69, 84
Bíró (Boncsek) Géza Lucián OSB 10, 14, 18, 20, 22, 23, 27, 28, 29j, 30, 33, 39, 66, 67, 68, 69, 79, 84
Bognár Béla Jácint (OSB) 14, 69, 83
Bognár Pál Cecil OSB 13, 70, 83
Boldoghy József Máriusz OSB 16, 18, 34, 35, 46, 70, 84
- Cecília, Szent 29
Cicero, Marcus Tullius 61j
Csapó Gusztáv Antonin OSB 11, 12, 17, 18, 37, 39, 70, 83
Csathó Kálmán 9, 9j, 79
Czuczor Ferenc Menyhért OSB 18, 18j, 28, 54, 66, 67, 68, 70, 84
Čížik, Ján 33, 70
- Danczi** József Villebald OSB 14, 70, 84
Dobrovich Ferenc Ágoston OSB 14, 23, 26, 71, 83
- Endrédy** (Hadarics) Kálmán Vendel 27, 71
Eötvös József 18, 79
Epölyi Flórián Mainrád OSB 10, 11, 70, 84
Farkas Jenő 43, 55, 71
- Fehér Kálmán Ipoly OSB 10, 11, 71, 83
Fehér János Damáz OSB 28, 52, 53, 66, 67, 68, 71, 83
Fehér Kálmán Ipoly OSB 9, 11, 71, 83
Fodor főorvos 64, 65
Fricsy Ádám SJ 26, 26j, 71
- Gácsér** Ambrus Kalazant OSB 10, 11, 37, 45, 71, 83
Gidró István Bonifác OSB 12, 12j, 18, 39, 45, 72, 79
Gosztonyi Lajos Nándor OSB 21, 72, 84
Gödör Géza Kapisztrán János 11, 12, 13, 18, 33, 39, 72, 83
Gulyás Kálmán Elek OSB 9, 72, 83
- Hadarics** Elek 27
Hadarics Kálmán, lásd Endrédy
Hajdú István Lukács OSB 12, 12j, 16, 17, 21, 24, 36, 37, 39, 72, 79, 84
Herczegh Rezső Frigyes OSB 44, 45, 66, 67, 68, 72, 83
Hinn Ferenc Damaszcén OSB 28, 42, 43, 66, 67, 68, 72, 83
Hites (Hrotkó) Imre Kristóf OSB 28, 56, 57j, 58, 59, 72, 83
Horváth Béla Cézár OSB 12, 13, 39, 73, 83
Horváth Vince Kristóf 72
Horváth László 18, 79
Horváth László Pius OSB 15, 15j, 58, 73, 84
Husz János 13j
- Jamnicky** Ottokár 37
Jantausch, Pavol püspök 14, 14j, 18, 27, 29, 73
Jávor Egon OSB 58
Jedlik István Ányos OSB 55, 73, 83
- Kelemen** Ferenc Krizosztom OSB 14, 18, 22, 27j, 43, 45, 46, 61, 73, 80, 83
Károly, Luxemburgi IV. király 13, 37

Király József püspök 26, 26j, 27, 41, 73, 80
Király József esperes 41, 73
Korai professzor 65
Korzenszky Richárd OSB 7
Krizsán József 38

Lazík, Ambróz püspök 47, 47j, 51, 74
Lestár István, Rev. 14, 14j, 19, 61, 74
Lestár Mihály, Rev. 61

Menezes Benedek OSB 58
Meszlényi Alajos Lambert OSB 10, 45, 74, 84
Móroc Pál Emilián OSB 11, 74, 83

Nagy Antal Vencel OSB 22, 43, 74, 84
Nemcsik Károly Valter OSB, lásd: Szepesy
Németh János Romuáld OSB 9, 40, 41, 43, 53,
55, 66, 67, 68, 74, 84
Németh Mihály Vilmos OSB 26, 26j, 74, 80,
84

Ondrusek István, Rev. 19, 61

Palkovich Viktor, Rev. 24, 25, 25j, 27, 75, 79
Panghy István Özséb OSB 16, 27, 75, 84
Pataki Pál Maurus OSB 20, 32, 33, 37, 39, 66,
68, 75, 84
Pálffy János 22
Pázmány Péter 15j, 76
Polgár Vilmos OSB 81
Práček József Antonin OSB 9, 75, 83

Rezner Gábor Tibold OSB 10, 76, 84

Saly Jenő Brunó OSB 46, 75, 83
Samodai Éva 7j, 76, 80
Sancti Martini 15j, 21j, 80
Sárosy Egyed Etel OSB 12, 39, 76, 83
Serédi Mihály Marcell OSB 7j, 11, 75, 84
Serédi Miklós György OSB 7j, 13, 16, 50, 51,
66, 67, 68, 75, 83
Serédi (Szapucsek) György Jusztián OSB 7,
7j, 11, 18, 21, 28, 76, 83
Škrábik, Andrej püspök 19, 76

Somorjai Ádám OSB 7j, 15j, 21j, 27j, 66j, 76,
80, 90
Sólymos László Szilveszter OSB 7, 7j, 9, 20,
22, 76, 80, 84

Szabó Márton OSB 7j, 76, 80
Szalay István Jeromos OSB 49, 57, 76, 83
Szennay József András OSB 14, 76, 83
Szent Adalbert 13, 29, 29j; Vojtech 29j
Szent András 21, 47, 59
Szent Benedek 8, 12j, 17j, 21, 24j, 37j, 45, 53,
54, 66j, 79, 80, 83
Szent István 29j, 79
Szepesy (Nemcsik) Károly Valter OSB 28, 39,
46, 47, 53, 66, 68, 76, 84
Széchenyi István gróf 26
Szívós Bálint Donát OSB 13, 77, 83, 90
Sztyahula László 7, 81
Szunyogh János Xavér Ferenc OSB 13, 77, 84

Terentianus Maurus 7
Ternovác Bálint 18, 79
Thurzó Árpád Kálmán OSB 14, 22, 23, 28, 33,
60, 61, 71, 77, 83
Tóth Ferenc 27
Tóth Sándor Aladár OSB 27
Tóth István Zoltán, Rev. 35, 77
Tóth János Aldemár OSB 7, 7j, 20, 66, 67, 68,
77, 79, 83, 90
Tóth K. János 41, 41j, 77

Vaszary Ferenc Kolos OSB 9, 18, 78, 83
Vlasics Ernő Róbert OSB 13, 78, 84

Wallenstein 37
Wargha Boldizsár Samu OSB 9, 10, 78, 84
Weber József Dénes OSB 9, 78, 83

Závorszky SJ 61
Zombori István 7, 80

Zsilinszky Antal Kázmér OSB 14, 16, 17, 19,
20, 48, 49, 61, 66, 68, 78, 83

Földrajzi névmutató

Melléknévi alakban is

- Albár (Dolný Bar) 43j, 71
Alsó-Csallóköz 54
Aszófő 71
- B**
Bacúch (Vacok) 51, 66, 68, 75
Bajmóc (Bojnice) 22
Bajta (Bajtava) 43j, 71
Baka 49, 75, 78
Bakonybél 46, 70, 72, 77, 78
Balassagyarmat 75
Balatonendréd 70
Balatonfüred 71, 72, 74, 76, 77
Balony (Baloň) 30, 69
Baranya 26
Bazin (Pezinok) 33, 75
Bársonyos 77
Besztercebánya (Banská Bystrica) 19, 19j, 33, 51, 75, 76
Beuron (Németország) 13j
Bécs 7, 15j, 33j, 70, 73
 Pázmáneum 15, 73
Bicske 35, 70
Bratislava 79, 81; lásd még: Pozsony
Brazília 73
Břevnov 13, 13j
Budapest 7j, 9j, 18, 25, 29, 33, 54, 69, 70, 71, 73, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 90
 Ferencváros 73
 Józsefváros 77
 Szent Szabina-kápolna 76, 77
 Zugliget 69
- Celldömölk 71, 72, 74, 75
Cheb 37
- C**
Csallóköz 30, 51, 54
Csallóközaranys (Zlatná na Ostrove, Horná Zlatná és Veľký Lél) 61
Čalovo 66, 68, 72; Veľký Meder 66, 68, 72;
 Nagymegyer 18, 18j, 43, 43j, 54, 66, 68, 70, 71, 72
Csanak, Ménfőcsanak 10, 10j, 69, 71
Csácsbozsok 74
Csehország 37, 53, 55, 63, 64
Csehszlovákia 11, 12, 13, 17, 18, 24, 25, 27j, 28, 29, 29j, 71, 72, 75, 77, 78, 79, 81; Cseh-Szlovákia 7j, 66j, 77, 80
Csék (Malinová) 30, 69
Csicsó (Čičov) 41, 43j, 55, 71, 73
Csoltó (Čoltovo) 55, 70
- D**
Deáki (Diakovce) 7, 9, 10, 11, 13, 18, 21, 22, 23, 27, 27j, 43, 45, 53, 63, 65, 66, 67, 68, 69, 71, 72, 74, 75, 77, 78
Dél-Dalmácia 13j
Dénesd (Jánošíková) 27j
Diószeg (Sládkovičovo) 73
Dunahidas (Most pri Bratislave) 73
Dunamocs (Moča) 73
Dunaszerdahely (Dunajská Streda) 51
- E**
Ebed (Obid) 35, 35j, 77
Egeg (Hokovce) 75
Egyházasbást (Nová Bašta) 55, 70
Egyházkarcsa, Karcsa (Kost. Kračany) 51, 75
Esztergom 51, 61, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 90
 Belváros 69
 Szentgyörgymező 75
Emauz (Prága) 13j
- É**
Écs 73
Érd-Tusculanum 69
Érsekújvár (Nové Zámky) 15, 24, 70, 78
Esztergály (ma: Esztergályhorvát) 73
Evansburg (Kanada) 80

Felvidék 15, 15j, 17, 20, 22, 25j, 43, 73, 74
Felsőszeli (Hrušov) 71
Fribourg (Svájc) 73
Füss (Fiš, Trávník), Komáromfüss 18, 21, 22,
23, 27, 27j, 28, 41, 43, 46, 53, 55, 66, 67,
69, 70, 71, 72, 74, 75, 77

Galánta 16
Garamszentandrás (Ondrej nad Hronom) 46
Gelencepuszta (Deáki része) 22
Gödöllő 41
Gölnicbánya (Gelnica) 46
Gúta (Kolárovo) 24, 75, 79

Gyetva (Detva) 32, 51
Győr 66j, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77,
78, 79, 83
Gyórszentiván 69, 70, 74, 75, 77
Gyórszentmárton (ma: Pannonhalma, város
2000 óta) 9, 68, 71

Hejnice, Haindorf (Csehország) 55, 63
Helemba (Chľaba) 41, 74
Horvátország 13j
Hrušov, lásd: Magasmajtény és Körtvélyes
Huta-Kalinka, lásd: Vigľašská Huta-Kalinka

Ipolyság Ság (Šahy) 28, 53, 75
Izsa (Iža) 71

Jánosgyarmat (Janova Lehota) 49, 78

Kajár (Kajárpéc) 74
Kanada 57, 69, 72
Karcsa, lásd: Egyházkarcsa
Kassa (Košice) 12
Katalónia 13j
Kárpátalja 12
Keszegfalva, Keszegfalu (Kameničná) 69
Királyrév (Kráľov Brod) 53, 71
Kiskeszi (Malé Kosihy) 43, 71
Kláštor pod Znievom (Znióvárálja) 18, 19, 20,
27, 28, 30, 33, 43, 46, 47, 49, 51, 53, 63,
66, 68, 69, 75, 77, 78

Kolozsnéma (Klížska Nemá) 41
Komárom (Komárno) 7, 7j, 8, 10, 11, 12, 12j,
13, 14, 15, 15j, 16, 17, 17j, 18j, 19, 19j,
20, 21, 22, 23, 24, 24j, 25, 26, 27, 27j, 28,
29, 30, 33, 35, 37, 37j, 41, 43, 44, 45, 46,
47, 51, 53, 54, 57, 59, 61, 66, 66j, 67, 68,
69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79,
80, 81
Vágduna sor 15

Komáromfüss, Fiš, Trávník, lásd: Füss
Komárom megye 26
Koroncó 73
Kosút, Nemeskosút, Košúty 17, 18, 28, 54, 70
Körtvélyes (Hrušov) 71
Kőszeg 69, 70, 72, 74, 76, 77
Kőszegpaty 77
Králíky (Csehország) 55, 63, 65

Laterán, Róma 41j, 77
Lándor (Komárom része) 27
Lequetio 78
Lég, Nagylég (Lehnice) 51, 75
Liberec (Reichenberg) 55
Lipótvár (Leopoldov, Újvároska) 55

Magasmajtény (Hrušov) 53
Magyaróvár 72, 74
Malinová, lásd: Csék
Martin 66, 68, lásd még: Turóc[z]remete
Matúškovo, lásd: Taksonyfalva
Medve (Medved'ov) 69
Ménfőcsanak, lásd: Csanak
Mocsonok (Sládeckovce, Močenok) 33, 45,
55, 63, 64
Montserrat (Spanyolország, Katalónia) 13j
Morvaország 53

Nagykomárom 19
Nagymegyer, lásd: Čalovo
Nagylég (Veľký Lég, Csallóközarányos része),
lásd: Lég
Nagyszombat (Trnava) 15, 18, 27, 28, 29j, 33,
41j, 49, 51, 53, 55, 72, 73, 75, 79
Nagyecétény (Veľký Cetín) 49

Nádszeg (Trstice) 43, 71
Nádasér, lásd: Nedožery
Nedožery (Nádasér) 51, 66, 68, 75
Negyed (Neded) 71
Nemeskosút, Košúty, lásd: Kosút
Németország 13j

Nyalka 73
Nyárad, Csiliznyárad (Ňárad) 69
Nyitra (Nitra) 19j, 49, 63, 64, 65, 76
Nyitranovák (Nováky) 55

Osek, Osegg 55, 63, 64,
Ölbő 14, 23; Ölbőpuszta 74

Pannonhalma 7, 8, 9, 10, 10j, 11, 13, 20, 21j,
22, 23, 45, 57, 61, 68, 69, 70, 71, 72, 73,
74, 75, 76, 77, 78, 80

Patak 75
Pápa 14, 22, 33, 41, 69, 70, 72, 73, 74, 75, 76,
77, 78
Párizs 49, 76
Pelsőc (Plešivec) 55, 70
Pezinok, lásd: Bazin
Pécs 26, 70, 73, 80
Pozsony (Bratislava) 13, 14, 15, 15j, 16, 19,
27, 28, 38, 43j, 55, 68, 70, 71, 73, 74, 75,
77
Pozsonypüspöki (Podunajské Biskupice) 15j,
74
Prága 13, 13j, 22, 25, 46, 70, 75
Priene (Törökország) 15j, 73
Pribóc (Príbovce) 53, 71
Privígye (Prievidza, Partizanske) 33, 51, 69,
75

Ronkapuszta 22
Reichenberg (Liberec, Csehország) 55
Róma 11, 21, 41, 66, 71
Rozsnyó (Rožňava) 55

Ság, Ipolyság (Šahy) 15j, 74
Sládeckovce, Močenok, llásd: Mocsonok
Slovenské Pravno (Tótróna) 53, 68, 71

Sopron 69, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 78
Spanyolország 13j
Svodin, lásd: Szőgyén

Szeged 7j, 69, 70, 80
Szepesség 12
Szimó (Zemnė) 55, 70
Szlovákia 7, 7j, 19j, 33, 63, 69, 81, 90
Szőgyén (Svodín) 69

Taksonyfalva, Taksony (Matúškovo) 78
Tallós (Tomášikovo) 73
Tárkány 74
Tényő 78
Tihany 71, 72, 74, 75, 76
Tiszaug 70
Tósnýarasd (Topoľnica) 10
Tótróna, lásd: Slovenské Pravno
Trávník, Fiš, Komáromfűss, lásd: Fűss
Trianon 80
Trnava 15j, 41j, 66, 67, 73; lásd még: Nagy-
szombat
Trnie, Zólyomternye 51, 66, 68, 75
Túróczermete 19, 63, 66, 68, lásd még: Vricko
(Vrícko)
Túróczszentmárton 46, 66, lásd még: Martin

USA 73
Újkomárom 77

Vadkert (Érsekvadkert) 75
Valcsa (Valča) 53
Vága (Váhovce) 49, 78
Vághosszúfalu (Dlhá nad Váhom) 53, 71
Vágsellye (Šaľa) 27
Veľký Meder, lásd: Čalovo
Veszprémvarsány 77, 78
Vígľašská Huta-Kalinka 51, 66, 75
Vöröskő (Červený Kameň) 22
Vricko (Túróczermete) 19, 63, 66, 68, 77

Woodside (Kalifornia, USA) 58, 69, 72, 73

Zalaapáti 10, 69, 71, 72, 73, 74, 76, 78

Zirc 27, 71

Znió, Znióváralja (Kláštor pod Znievom) 18,
19, 20, 27, 28, 30, 33, 43, 46, 47, 49, 51,
53, 63, 66, 68, 69, 75, 77, 78

Zólyomternye (Trnie) 51, 66, 68, 75

Magyar–szlovák névjegyzék a térképhez

Összeállította: Sasi Attila

magyar név (1913)	szlovák név (2024)
Baka	Baka
Balony	Baloň
Bazin	Pezinok
Csék ¹	Malinová
Csicsó	Čičov
Csiliznyárad (Nyárad) ²	Ňárad
Csoltó	Čoltovo
Deáki	Diakovce
Dunaszerdahely	Dunajská Streda
Egyházasbást	Nová Bašta
Egyházkarcsa ³	Kostolné Kračany
Érsekújvár	Nové Zámky
Felsőszele	Horné Saliby
Garamszentandrás ⁴	Ondrej nad Hronom
Gölnicbánya	Gelnica
Gyetva	Detva
Helemba	Chľaba
Ipolyság	Šahy
Izsa	Iža
Jánosgyarmat ⁵	Janova Lehota
Keszegfalva (Keszegfalu)	Kameničná
Királyrét	Kráľov Brod
Kolozsnéma	Klížska Nemá
Komárom	Komárno
Komáromfűss (Fűss)	Trávnik
Magasmajtény ⁶	Hrušov
Medve	Medveďov

1 Magyar neve 1907-ben még Czach, német neve Zeche.

2 szlovák neve 1948–1991 között Topoľovec.

3 a környelvb en Alsókarcsán is nevezik, Egyházkarcsa közigazgatása alá tartozik további 5 falurész: Göncölkarcsa (Kynceľove Kračany), Mórockarcsa (Moravské Kračany), Pinkekarcsa (Pinkove Kračany), Siposkarcsa (Šipošovske Kračany) és Amadékarcsa (Amadeho Kračany).

4 1960-ban beolvadt Borosznó (Brusno) községbe.

5 Magyar neve 1890-ig Janó-Lehota, német neve Drexlerhau.

6 Magyar neve 1891-ig Hruszó.

Mocsonok	Močenok
Nádasér ⁷	Nedožery
Nagycétény	Veľký Cetín
Nagylég ⁸	Veľké Lehnice
Nagymegyer ⁹	Veľký Meder
Negyed	Neded
Nemeskosút (Kosút)	Košúty
Nyitra novák ¹⁰	Nováky
Pelsőc	Plešivec
Pozsony	Bratislava
Pribóc	Príbovce
Privigye	Prievidza
Szimó	Zemné
Taksonyfalva (Taksony)	Matúškovo
Tótpróna	Slovenské Pravno
Turócremete (Vrickó) ¹¹	Vricko
Turócszentmárton	Martin
Újvároska (Lipótvár)	Leopoldov
Vacok ¹²	Bacúch
Vága	Váhovce
Vághosszúfalu	Dlhá nad Váhom
Valcsa	Valča
Végleshuta és Kálnok ¹³	Vígľašská Huta-Kalinka
Znióváralja (Znió)	Kláštor pod Znievom
Zólyomternye ¹⁴	Tŕnie
Zsigárd	Žihárec

7 Magyar neve 1899-ig Nedožser, 1964-ben egyesült Nádasér (Nedožery) és Berzsény (Brezany) Nádasérberzsény (Nedožery-Brezany) néven, Berzsény magyar neve 1898-ig Brezán.

8 1940-ben egyesült Nagylég (Veľké Lehnice) és Kislég (Malé Lehnice) Lég (Lehnice) néven.

9 szlovák neve 1948–1991 között Čalovo.

10 Magyar neve 1851-ben Novák.

11 Magyar neve 1907-ig Vrickó, német neve Münchenwiesen.

12 Magyar neve 1882-ben még Bacuch, 1888-ban már Vaczok.

13 1926-ban egyesült Végleshuta (Vígľašská Huta) és Kálnok (Kalinka) Végleshutakálnok (Vígľašská Huta-Kalinka) néven, magyar neveik 1851-ben Végleshuta és Kalinka.

14 Magyar neve 1851-ben Ternye.

Ilusztrációk

PANNONHALMI FÜZETEK

42

TÓTH JÁNOS ALDEMÁR OSB

**A PANNONHALMI
GAZDÁLKODÁS TÖRTÉNETE
A XVIII. SZÁZAD DEREKÁN**

Pannonhalma, 1998

A komáromi bencés rendház két épületének homlokzata

A komáromi bencés rendház két épületének homlokzata

A komárnói városi temető – Mestský cintorin – bencés sírjai

A komárnói városi temető – Mestský cintorin – bencés sírjai

Jeles bencés tanáraink sorozat

1. *Jávor Egon emlékezete.* METEM, Budapest 2011. 97 lap.
2. *Szivós Donát esztergomi bencés házfőnök és igazgató naplója. 1945. március 21. – 1946. június 29.* A bevezetőt írta és a szöveget gondozta: Somorjai Ádám OSB. METEM, Budapest 2024. 168 lap.
3. TÓTH JÁNOS Aldemár OSB: *Ilyeneknek láttam bencés rendtársaimat 1977.* A bevezetőt írta és a szöveget gondozta: Somorjai Ádám OSB. METEM, Budapest 2024. 100 lap.

A hátsó borítón a felirat:

Itt laktak

[Jezsuiták] [Bencések]

Pray György történész – Czuczor Gergely költő

Kathona István történész – Vaszary Kolos későbbi hercegprímás

Baróthy Szabó Dávid költő – Gyulai Rudolf régész

Révay Miklós nyelvész – Magyar Szulpicz történetíró

Kultsár István író – Gidró Bonifác későbbi tihanyi apát

a gimnázium volt tanárai

Szent Benedek Rend, A. D. 1943. – Restauravit Adalbertinum, A. D. 2004.